

V náručí Karibiku

Antologie západoindické prózy

JAMAJKA

Výročí v Carlisle Bay

V. S. Reid

Bahnem potajmu prchala armáda krabů. Potápěli se do děr, nebo se skrývali pod zkroucenými mangrovovými kořeny. Až ke Carlisle Bay tekla řeka hnědého bahna a při ústí se roztahovala do proudícího špinavého nánosu. Od ústí se již táhl vlastní Carlisle Bay. Včera, 19. července 1952, jsme projeli bahnitým tokem, abychom se podívali, co zbylo z tohoto historicky významného přímořského místa. Právě před dvěma sty padesáti lety se tu u pobřeží přeneslo přes palubní zábradlí asi dvaceti lodí tisíc pět set dobovačně rozpálených Francouzů. Nasedli do malých člunů a veslovali ke břehu. Připomínali armádu krabů. Ostatně i oni chvátali do úkrytu. Na rozdíl od krabů však jejich armáda za sebou nechávala asi polovinu svých příslušníků zraněných a mrtvých.

Tento téměř úspěšný vpád na Jamajku uskutečnili Francouzi pod velením guvernéra Du Casse ze San Dominga. Dva roky poté, co zemětřesení zničilo slavné a velmi důležité město a pevnost Port Royal, vyvrcholila historie ostrova v 17. století. Otočme tedy list kalendáře na 20. červenec 1694.

Petit Goaves byla vesnice s přístavištěm na západním pobřeží San Dominga. Námořní piráti zajali britského lodníka kapitána Elliotta a Francouzi ho drželi v zajetí v Petit Goaves. Elliott bušil kladivem v doku a přicházející i odcházející námořníci před ním troušili zmínky o tom, že se chystá jakási výprava. Elliott brzy pochopil situaci. S úžasnou odvahou uprchl v malé kanoí z Petit Goaves a odplul na Jamajku. Bůh i vítr stáli při něm, a tak se na ostrov dostal a sdělil guvernérovi Siru Williamu Beestonovi, co ví o připravovaném vpádu. To se stalo 31. května. Hovořil o třech tisících Francouzích, kteří se vrhnou na zemětřesením rozrušený ostrov. Třebaže kolonisté byli zděšeni, podnikli opatření a město opevnili. Spěšně sehnali kámen a maltu a na prostranství v Kingstonu, tam, kde je teď Victoria Park, vybudovali pevnůstku. Pevnost v Rockfortu na Windward Road, kde se úbočí Wareiky svažuje skoro až k pobřeží, obsadili početným mužstvem. V úrovni hrudi obránců upravili chráněné střílny v opevněných hradbách u Old Harbour Bay a Carlisle Bay.

Mezitím se francouzské loďstvo pod velením admirála Rollona vypravilo na jih a zamířilo k Jamajce. 17. června, více než dva týdny po poplachu, který Elliott vyvolal u Beestona, byl nedaleko Port Morant potopen Rollonův Temeraire, nesoucí kanon čtyřiapadesátku. Jak se francouzští námořníci blížili k závětrné straně a váhavě manévrovali u Cow Bay,

hlídky a zvědové z křovinatého porostu sledovali jejich pohyby. Později Rollon nechal u Port Morant osm lodí a zbytek vyslal do Cow Bay poblíž Yallahs. Tam se setkali jen s nepatrným odporem, plenili domy, vraždili a pobíjeli ty šílené odvážlivce, kteří včas neodkvapili do bezpečí.

Celé čtyři týdny nedošlo k žádnému přímému střetnutí mezi jamajskými a francouzskými silami. Ale Beeston se bál, že by Francouzi mohli táhnout proti Kingstonu s pozemním vojskem, a proto ze Spanish Townu poslal asi sto vojáků jako posilu obráncům v Rockfortu. 18. července ráno spatřil ze svého velitelského stanoviště v Passage Fort flotilu o osmnácti lodích, které směřovaly podél pobřeží k západu. Právě zde Beeston projevil svůj válečnický cit. Usoudil, že míří k městu u Carlisle Bay, odkud odplouvaly cukrem naložené lodi do Anglie. Přesunul tedy do Carlisle dvě jízdní jednotky a části pluků ze St. Catherine, Clarendonu a St. Elizabeth. 19. července ráno již byli všichni, pěchota i jízda, v pohotovosti u Carlisle Bay.

Jenže v šeru onoho čtvrtého rána se právě oněch tisíc pět se Francouzů přeneslo přes zábradlí svých lodí a nasedlo do člunů, kymácejících se jim pod nohama. A když se rozednilo, zatřpytily se sluneční paprsky na špičkách bajonetů ve člunech, jež se dlouhými skoky přibližovaly k pobřeží. Od rozednění neuplynula ani hodina, když vytahovali čluny na suchou zemi a spěšně zaujímali postavení na pobřeží jen asi dva kilometry od opevnění.

Drobné skupinky, na které Francouzi narazili, na útočníky vypálily a potom se uchýlily za opevnění. Pod velením plukovníka Suttona z Vere se tam natlačilo dvě stě padesát černých i bílých Jamajčanů. Na jih od nich bylo moře, na západ Rio Minho a na východě vytvářel lesní porost přírodní kryt proti Francouzům. Když však Francouzi zahájili vlnovité útoky, Jamajčané museli draze zaplatit za svůj mylný odhad. Přestože hrdinně bojovali a střelbou šířili smrt, Francouzům se přece jen podařilo proniknout do opevnění a donutit obránce k ústupu.

Ale právě v okamžiku ústupu dokončovaly svůj únavný a hladový pochod čtyři roty pluku ze St. Catherine, jedna ze St. Elizabeth a přijeli i někteří kavaleristé. Všichni se ihned vrhli do útoku a udeřili na nepřítel zprava právě ve chvíli, kdy se Francouzi chystali pronásledovat obránce z opevnění přes řeku, za kterou Jamajčané museli ustoupit. Palbou a bojovým duchem útočící posily přiměly Francouze, aby se zastavili, zatímco obránci z opevnění stačili bezpečně překročit říční tok. Tlak posil neustával a z krytých postavení cvakaly spouště a rachotily nábojce s krvavým účinkem. Pod vražedným deštěm palby z ručních zbraní se Francouzi stahovali zpět po pobřežním písku a za přeskupování svých sil spoléhali na krytí střelbou svého zadního voje. Tehdy se jednotky ze St. Catherine a St. Elizabeth přesunuly a připojily se k ostatním obráncům.

V pátek a v sobotu se Francouzi a Jamajčané jen tak oťukávali. Vysílali výzvědné skupinky do mangrovového porostu, posuzovali a porovnávali obranné pozice, zajímali jednotlivé vojáky a vedli drobné potyčky na kamenité cestě, vedoucí k průjezdní trase, kudy se valily náklady cukru ve vozech k západoindickým nakladačům připoutaným u mola v Carlisle. Na velitelském stanovišti, které Francouzi zřídili na pobřeží, probírali poznatky a zprávy, jež získali. Tehdy se rozhodli, že vyrazí do mohutného útoku, kterým proniknou hluboko do nitra ostrova. V neděli ráno se asi jen chvatně pomodlili při mši na písku. Důstojníci od Ludvíkova rafinovaného dvora elegantně poklekli na koleno a políbili zlatý kříž, dříve než se opásali meči. Ať už dělali cokoli, je známo, že se obrátili do vnitrozemí a postupovali na sever, až dospěli k Hubbardovu domu. Byl to dům z kamene a uvnitř bylo dvacet mužů. Stál však u cesty ve strategické pozici, byl z kamene a měl dvacet odhodlaných obránců.

Tam se Francouzi zastavili. Křížem opásaný trubač obratně pokročil vpravo a kupředu. Mávl pažemi a známým způsobem pokynul, ať se muškety připraví k palbě, ať se do nich vloží kulky, ať se naládují hlavně a vsype se střelný prach do pánviček. A pak vystřel, nabíjení a znovu vystřel. Vždyť to byl jen jeden dům z kamene a dvacet mužů. Avšak pro Francouze to byla překážka, která je přišla draho. Kryti silnými zdmi proti odhaleným cílům, Jamajci decimovali řady nepřátel. Z válečnických tradic věděli, že zastřelit nepřátelského důstojníka znamená snížit bojovou morálku nepřátelského vojska. A proto mířili především na důstojníky. Bídu útočníků zvyšovalo i to, že se sem od Carlisle Bay mezitím přesunuly další jamajské síly, které na Francouze udeřily z boku. Tím byl útočník fakticky zastaven a vpád skončil. Francouzi museli ustoupit zpět k pobřeží.

Na zpáteční cestě spustili palbu na městečko Carlisle, zničili průchodnost hlavní kano-nů v opevněních a potom v počtu 700 z původních tisíce pěti set mužů odpluli ke svým lo-dím. Druhý den ráno napjali plachty a otočili přídě směrem k širému moři a San Domingu. Tak skončil nejmáňší pokus o vpád, který Jamajka zažila od roku 1655, kdy začala bri-tská okupace. Za nimi zůstalo město, z něhož stoupal dým. Tam totiž shromáždili těla ja-majských mrtvých, aby je pochovali. Byli jich desítky, černých i bílých Jamajčanů. Ale una-vení vojáci, pěstitelé třtiny i ozbrojení otroci vydechli uvolněně po dlouhé bojové poho-tovosti a trochu sebevědomě se na sebe ušklebovali a spokojeně poplácávali své pušky.

Včera tam nebylo nic. Krabi se rozprchli po písku a jejich pohybující se klepeta připo-mínala vidlicovitá kopí přízračného vojska. Dravý pták slétl nad hladinu a ze záhybu vln vy-rval nějakou rybu. Mangrovové kořeny se kroutily v lesním šeru a při hlasitých krocích cosi žbluňkalo do vody v mokřinách. A jinak nic. Až na ty vzpomínky.

Pávi

F. D. Weller

Kdykoli byl bez práce a sám, myslel na pávy.

Když byl ještě malý chlapec na venkově, každou neděli odpoledne chodíval s tatínkem na procházku. Někdy zašli tak daleko, že se ocitli až na úpatí kopců. Z takové procházky se cítili unaveni, ale šťastni. Moc toho nenamluvili, jen tam tak stáli, dávali se ovívat chladným větříkem a sledovali, jak se kolem nich rozprostírají dlouhé večerní stíny. Na zpáteční cestě se pak tatínek zastavoval ve velikém bílém domě paní Dawkinsově na úpatí kopce. Chodil dát dobrý večer staré paní Dawkinsově, která byla Angličanka, velmi bohatá, ale dobrosrdečná. Potom se s tatínkem chodíval dívat na pávy paní Dawkinsově.

Bylo jich mnoho. Tatínek se obyčejně postavil do polotmy a ústy vyloudil takový ko-mický zvuk a pávi s vířiskotem vybíhali z houští a pozorovali muže s malým chlapcem. Byli moc krásní.

Po chvíli ale dostali strach a znovu se schovali. Pak ho vzal tatínek za ruku a šli pomalu domů a bylo jim velice smutno, že už nevidí pávy.

Když tatínek zemřel, maminka se s tím statečně vyrovnávala a potýkala se s kou-síčkem půdy. Snažil se ze všech sil mamince pomáhat, ale na ženu s malým chlapcem to bylo přílišné zatížení. I když paní Dawkinsová mamince každý týden něco malého posílala, maminka nakonec zemřela se zlomeným srdcem přepracováním. Paní Dawkinsová to zaří-dila tak, že ho poslali do Kingstonu, kde dostal práci v továrně na obuv, patřící jejímu brat-rovi.

Ten poslední večer se s ní přišel rozloučit a poděkovat jí. Potom zamířil k pávům, aby se na ně naposledy podíval. Jak tam stál, vzpomínal na tatínka. Díval se na jejich báječné ohony a cítil se osamělý a smutný jako kdysi každou neděli večer. Byl tam ve tmě sám a dal se do pláče. Potom odešel.

V té práci v továrně vydržel jen rok. Během té doby se seznámil s městem, poznal jeho obyvatele a povšiml si, čím se liší od vesničanů. Říkal si, že Kingston je krásné město, pokud se je snažíte pochopit. A měl pocit, že je chápe.

A bylo to těžké, chápat je, když pracujete a každé ráno jezdíte do práce stejným auto-busem, hledíte stále na stejné otrávené obličejy, bílé, černé i hnědé, cítíte stále stejné pa-chy, když projíždíte týmiž ulicemi... proto vlastně člověk nemůže ten Kingston pochopit. Když však bylo po práci, to se všechno změnilo.

To nemusel utíkat do práce nebo spěchat domů na jídlo. To domů znamenalo lacinou svobodárnu. Teď když nepracuje a nemá žádné peníze, je to příjemné. Zvykl si vstávat ráno velmi časně a chodil se procházet po městě. Chodíval po King Street tak brzo, že tu třídu sotva poznává.

Nebyl tam žádný hluk a jen pár lidí. Ulice vypadala jako ve snu, ztracená a mlčenlivá, a čekala, až přijdou lidé a vnesou do ní život. Tak působila obyčejně krátce před roz-břeskem.

Neměl kam jít, ale procházel se po všech úzkých uličkách a bočních ulicích a vdechoval zhluboka vzduch. Nemusel totiž pospíchat a mohl se rozhlížet kolem sebe. Připadalo mu,

že vidí město poprvé. Všechno vypadalo jako kulisy na jevišti. Například veřejné budovy. A obchody zrovna tak.

A dveře a výlohy a rohy ulic a památník padlým a nejmíc ze všeho bleděmodré nebe nad hlavou.

Věci vystavené ve výkladních skříních si nikdy nemohl kupovat. Knihy, šatstvo, tenisové rakety, potřeby na kopanou, prostě tohle všechno. Napadlo ho, jak je strašné, že nemá práci. Ale ono to tak strašné nebylo.

Neřekl to tak naplno, že se mu přičítá mít práci, být zabezpečen a tak dále. Ale ve skutečnosti se mu to přičítalo.

Někdy snil o tom, že vyhraje v sázkách na koně. Ale pak toho snění nechal, protože když chcete vyhrát v sázkách na koně, musíte dělat v zemědělství, ledařit nebo kopat hroby. A on doufal, že dostane práci i že ji nedostane.

A celý čas vzpomínal na pávy. Na jejich ohony, na to, jak legračně chodí a jak chraptivě vřeští. Potom začal uvažovat o venkově, myslel na maminku a na tatínka a bylo mu z toho smutno. Usínal s pažemi objímajícími polštář jako malé dítě.

Je tedy zase bez práce. Ale toho chození časně ráno po městě už má dost a peníze už mu docházejí. Zbývá už jen asi pět šilinků. V tomto stádiu nezaměstnanosti se vždycky s chutí oddával filozofickým úvahám o podstatě bohatství.

Říkal si, že peníze jsou k smíchu. Když jste chudí, nevíte nic o nádherných věcech, jako jsou přepychové domy, chutná jídla, divadlo dvakrát do týdne nebo luxusní zájezd lodí do Jižní Ameriky, nebo na Havaj.

Jenže když jste bohatí, ztrácíte smysl pro oceňování peněz, zapomínáte, jakou dobrotou je třípence, nevíte, jaký je svět, jaký je život, jaká krása se skrývá v šálku kávy, když máte hlad, nebo v procházce po kingstonských ulicích před rozbřeskem. Oni o tom prostě nevědí nic.

Oni se bojí, ustavičně se třesou, znepokojují je daně i staré dluhy, jestli je ve státním rozpočtu schodek, nebo ne, a jak se vyrovná. Pro ně, říkal si, peníze neznamenají vůbec nic.

Ale neznamenají nic ani pro mne, tvrdil si vzdorovitě a věděl, že se obelhává, věděl, že chce jinou práci, i když to znamená na čas oželeť vlastní svobodu. Jednou, říkal si, bude ze mne milionář. A pak se otočím na bok a zase usnu.

Znenadání nemohl potlačit touhu uvidět znovu ty pávy. Zatoužil po návratu na venkov, do Clarendonského návrší. Cítil, že mu mezi prsty uniká vlastní mládí. Už ani na ty pávy nemyslel a jen ležel celý den v posteli, zíral na otlučený strop, přemítal a čekal, až mu na dveře zaklepe špinavá bytná a bude chtít peníze.

Cítil, že potřebuje nějakou změnu. Snad by mohl jet dobytčákem, to by moc nestálo, a mohl by požádat paní Dawkinsovou, aby mu pomohla z bryndy.

Před nějakým časem jí přestal psát, když se popral se šéfem a ztratil práci. Styděl se jí to přiznat, a tak jí nepsal.

Přestala mu posílat peníze. Doufal, že je ještě naživu a že jsou tam stále ti pávi. Třeba už zahynuli, třeba zemřela i ona...

Celou cestu ve vlaku byl nervózní, jako když se školák poprvé chystá do školy. Stále se rozhlížel po lidech v kupé. Ani je pořádně neviděl, jen se chtěl nějak sblížit s okolím. Venku prolétávala krajina, ale tu taky neviděl. Cítil se provinile a vzpomněl si na příběh o marnotratném synovi.

Co když je paní Dawkinsová mrtvá... Co bude dělat? Kam potom půjde?

Když vystoupil na malém nádraží, nebyl tam nikdo, na koho by se upamatoval. Prošel zástupem lidí, jako by někoho hledal, díval se lidem do tváře a potom se zastavil před nádražičkem a rozhlížel se oběma směry. Stmívalo se a on se dal na dlouhý pochod. Dům paní Dawkinsové stojí asi dvanáct kilometrů odtud. Celou cestu nic nejedl a teď dostal hlad.

Šel pomalu, vsával do sebe chladný venkovský vzduch, který ho osvěžoval. Po cestě uslyšel kuňkat žáby a v dálce štěkat psa. Každou chvíli potkal někoho v opačném směru a pozdravil vřelým „dobrý večer“. Ale požádat o sousto si netroufl.

Chvilími sotva viděl, kam jde, a vnímal jen bledou stužku cesty, která se před ním táhla do tmy. Slyšel, jak podél cesty zurčí potůček, ale pokračoval v chůzi, myslel na pávy a vzpomínal na nedělní odpoledne.

Bude to hezké, až zase uvidí paní Dawkinsovou. Nebyl si jist, zda se vůbec ještě do Kingstonu vrátí. Konečně došel až do vesnice. Byla ospalá a jen pár venkovských alíků se plížilo ulicí, když tudy procházel. Paní Dawkinsová žije hezký kus od vesnice.

Zahne za zatáčku a v dálce spatří veliký bílý dům, vypínající se na úpatí kopce. Světla tam nesvítí. Jde po cestě po bílém slínu a nohama se šourá po prašném povrchu.

Dojde až tam a cítí se unavený a zemdlený. Znovu se v něm ozývá hlad. Ale ten bude muset počkat až do rána, kdy se setká s paní Dawkinsovou. Ale co páví?

Ve tmě přejde za dům. Je chladno. Je rozčilen, stejně jako když tu byl poprvé.

Veliký strom vypadá úplně jako tenkrát. A husté krotonové křoví bují a rozpíná se na obecní pozemky.

Musí jít opatrně, protože ty pávy nechce polekat. Bojí se, že utečou dřívě, než je uvidí. Jemně rozhrnuje křoví a vyluzuje ze sebe stejný zvuk, jako kdysi jeho tatínek, když sem vábil pávy.

Host

H. Orlando Patterson

Byl zvláštní. Pod šedým plstěným kloboukem se nejistě usmíval a to mě trochu mátló, protože jsem nějak získal podivný pocit, že mu působím rozpaky. Dlouho zůstal zticha. Začal jsem na něm pozorovat cosi zlověstného.

Náhle řekl skoro omluvně: „Tak ty jsi syn slečny Gladys?“ Trošku z něj bylo cítit rum a zubní pastu. Přikývl jsem. Stále se na mne díval. Ústa nechal maličko pootevřená. Oči měl vodnaté, zvědavé a posmutnělé.

„Mám vám ji zavolat?“ zeptal jsem se.

„Cože?“ Zdálo se, že žasne nad tím, že jsem schopen se na něco zeptat. Anebo to, že jsem se ptal, je ode mne troufalost. Polkl, dál na mne zíral s ještě větší zvědavostí a potom zamumlal: „Aha, zavolat. Ano, jen ji zavolej!“

To je ale legrační člověk, napadlo mě, když jsem šel ke dveřím.

„Mamil!“

„Co je?“

„Čeká tady na tebe nějaký pán.“

„Pán? Jaký pán?“

„Já ho neznám. Nikdy jsem ho neviděl.“

Vstala a vykoukla z okna. Teď už jsem byl sám zvědavý, co je to asi za cizince, a tak jsem se pozorně díval, jak si ho měří pohledem. Zírala na něj a zírala. Nehýbala se a vypadalo to, jako by se u okna přilepila. Šel jsem dovnitř, a když jsem viděl její výraz, zůstal jsem jako opařený.

„Co se stalo, mami?“

Neodpověděla. Uvědomil jsem si, že asi něco nebude v pořádku. Jakživ jsem ji neviděl, že by se ocitla v situaci, s níž by si nedovedla poradit. Až do té chvíle jsem ji v takové situaci neviděl.

„Mami...?“

„Jdi a řekni mu, že tu nejsem... jdi a řekni mu... ne, počkej, řekni mu, že už jdu.“

Ať už byl ten cizinec kdokoli, uvědomil jsem si, že nás nějak ohrožuje, a začínal jsem se ho instinktivně bát. Ale přece jen, když jsem se k němu vrátil, jeho vzezření ve mně velké obavy nezbuzovalo. Choval se nejistě, nejasně a vzdáleně. Navzdory mému instinktu mi dodával sebejistotu. Na okamžik jsem dokonce dostal hloupý nápad, že by se nás mohl bát, a to mé dětské pýše zalichotilo.

„Maminka říká, že už jde,“ řekl jsem mu.

Tiše mi poděkoval. Maminka vyšla ze dveří a stále se na něj dívala. Pokročil k ní a několik metrů od ní se zastavil. Jako by mezi nimi zavládlo nějaké spiklenectví. Spíš tedy mezi námi, protože mně teď nezbývalo nic jiného než se dívat a lámat si hlavu, co to všechno znamená. Až teprve on prolomil mlčení.

„Ahoj, Gladys, doufám, že jsem tě příliš nepřekvapil.“

„Jak ses dověděl, kde teď bydlím?“ Promluvila nezvykle zdrženlivým tónem, v němž se však sotva dala postřehnout hrozba.

„Jen jsem tak projížděl městem, a tak jsem se zeptal u toho Číňana v krámku, jestli to náhodou neví. Ukázal mi cestu.“

Po další dlouhé přestávce mu maminka posunkem naznačila, ať jde dál. Dveře zůstaly pootevřené a já jsem na ně další čtvrt hodinu upřeně hleděl. Potom jsem slyšel, že mě maminka volá. Při pomýšlení na to, že rozluštím záhadu toho cizince, mi srdce v těle poskočilo. Přistihl jsem se, jak si úpravně cpu košili do kalhot. Maminka mě znovu netrpělivě zavolala. Vběhl jsem dovnitř.

Seděl na jediné židli, kterou jsme měli. Maminka seděla na kraji postele. Když jsem vešel, oba se na mne podívali. Dal jsem si pozor na to, abych se jim nedíval do očí, a pak jsem hledal útočiště u maminky. Po dalším dlouhém mlčení ukázala na něj a váhavě zamumlala: „To je tvůj tatínek.“

Trochu mě to překvapilo, to je pravda, ale z míry mě to nevyvedlo. Spíš jsem byl jaksi zmatený. Věděl jsem, že někde v nějaké podobě existuje, ale má představa byla nejasná a beztvářá. Byl součástí mého osobního folkloru, něčím, co se mi líbilo, o čem jsem leckdy snil jako o zlatých rybičkách, které jsou tak drahé, ale co jsem si nikdy nepřál, co jsem nikdy vážně nebral. Když jsem ho tam viděl před sebou, bylo mi jasné, že bych nebyl víc zmatený, kdyby se zčistajasna přede mnou objevil děd Vševed. Co jsem mohl říkat? Co se čekalo, že řeknu? Čekali, až se na něj podívám. Nu, tak jsem se na něj podíval.

Na obočí měl čárky a tváře měl drsné. Napadlo mě, že se určitě každý den holí. Kamarádi mi vykládali, že jejich tatínkové se taky tak často holí. Myslel jsem si, jaká by to byla legrace, kdyby se maminka taky musela den co den holit. A hloupost toho nápadu jsem si uvědomoval.

Když se na mne podíval, pokývl souhlasně hlavou.

„Jsi prima kluk,“ řekl a já jsem nevěděl, co tím chce říct. Pak pohlédl na maminku a stejně nepřesvědčivým hlasem opakoval: „Je to prima kluk.“

Maminka na to něco zamručela a potom se na mne podívala. V jejích očích tentokrát nebyl ten obvyklý uspokojený přísvit, který jsem v nich vídal, když mi někdo takovýmhle způsobem lichotil. Spíš v něm bylo něco nespokojeného, trocha zlosti. Těžko bych si vysvětlil, proč takhle reaguje. Když odvrátila pohled, svěsila hlavu, a kdybych ji tak dobře neznal, určitě bych si musel myslet, že má v očích výraz hanby. Potom si podepřela loket o koleno, vložila si bradu mezi prsty a povzdechla si. A to jsem věděl, že takhle vždycky tiše beze slov vyjadřuje povzdech, který má na rtech: „Ach, panebože, to je život!“

Zajímalo mě, jak to bude pokračovat. Už dřív jsem pozoroval, že se dospělí chovají strašně divně. Ale ačkoli jsem o tom věděl málo, přece jen mi jaksi svítalo, přece jen jsem si jaksi nejasně uvědomoval, že ať se chovají jakkoli, vždycky za tím něco je. Chování maminky a cizince mě však nyní docela udivilo. Proč nic neřekl? Což se navzájem nenávidí? Znamená to, že on je můj tatínek, pro ni opravdu tolik?

Náhle mě přemohl strach, že si pro mne přišel, aby mě odvedl s sebou. Možná, že právě tohle jim dělalo starosti. Nevěděli, jak mi to mají říct. Maminka mě nechá, abych od ní šel docela sám. V té chvíli se mi zdálo, že cítím samu podstatu našeho vztahu, že cítím, jak je důležitá, když je se mnou. Asi jsem ji nemiloval, ani jsem k ní necítil nenávisť. Trochu jsem se jí snad bál, protože mě často krutě bila. Ale zuřivost, kterou jsem tehdy projevoval slzami, byla bezprostřední reakcí na bolest, kterou jsem pociťoval. Nějak mi připadalo, že když mě bije, znamená to daleko víc pro ni než pro mne. Svět je zlý, to mi často říkávala. Byl jsem její dítě a byl jsem jí vydán na milost a nemilost. To bylo přirozené. Přes to však nás spojovalo silné pouto. Nic opravdu pozitivního, spíše strach, že kdybychom ztratili jeden druhého, ztratili bychom všechno. Pro mne ona byla osobou, které jsem říkal maminko. Dávala mi najíst, šaty a knihy, z kterých jsem se učil ve škole. A učila mě, abych byl hodný. Nikdy mi nebylo úplně jasné, co míní tím slovem hodný. Nejčastěji to nejspíš znamenalo, abych byl hodný vůči ní, čili abych nebyl nevděčný, což vlastně znamenalo totéž. Myslím, že se o ní dalo říct, že byla svým způsobem srdečná. Ale bezděčně mě vedla k tomu, abych příliš mnoho neočekával, a tak jsem toho žádal opravdu velmi málo. Vše, co jsem si přál, bylo, aby tam byla, aby byla vždycky tam. A teď hrozilo, že mi odejde.

Ale to nebylo možné. Znovu jsem se přesvědčoval, že jsem takový hlupák, když uvažuji o tom, jestli bych raději neměl z místnosti odejít. Asi si přejí mluvit spolu o záležitostech dospělých. Jakmile jsem se začal loudat ke dveřím, slyšel jsem, jak on říká tím způsobem, jímž dává najevo, že to říká už poněkolkrát: „Už je to hodně dávno, Gladys.“ Tehdy jsem si řekl, že jsem určitě příčinou jejich zřetelného nesouladu, a začal jsem se mnohem okatěji

sunout ke dveřím. Náhle jsem slyšel, jak mě maminka volá jménem. Znělo to ostře a přísně. Nemusela mi ani říkat, že musím zůstat tam, vyznívalo to jasně již z jejího tónu.

Cizinec si mě kriticky změřil pohledem, potom pohlédl na ni a vymrštil se ze židle. Obvyklými pohyby dal najevo úmysl odejít. Zaváhal. Potom se jakoby na něco rozpomněl. Vytáhl z kapsy u kalhot pětišilinkovou bankovku a podal mi ji. „Kup si něco za ni,“ řekl.

Díval jsem se na bankovku trochu zděšeně, na ty velké peníze, a říkal jsem si, že zrovna ze všech lidí ji dává právě mně. Podíval jsem se na maminku, abych viděl, co tomu říká. Nedivil jsem se, když řekla: „Vychovávala jsem ho celou dobu bez tvé pomoci. Teď to nechci.“

Hned jsem bankovku podal zpět, protože jsem viděl, že maminka nemá náladu na odporování. Začal jsem se bát chvíle, až s ní budu sám.

Muž začal protestovat, ale najednou toho nechal a vzal si peníze ode mne nazpět. Začalo mi ho být líto, protože se mi zdálo, že je uražen a zarmoucen. Vzal si svůj plstěný klobouk, posadil si jej na hlavu a beze slova odešel. Už nikdy víc jsem ho neviděl.

Kde se cesty nekříží

Stuart Hall

Otočil jsem se zády k vířivým proudům u Marble Arch, k šňůrám aut sunoucích se podél Parku i k davu šourajícím se a prodírajícím se na Oxford Street, a vydal jsem se po londýnské Edgware Road. Večerem to ostře fičelo a vítr se zakusoval domům do útroh. Ohrnul jsem si límec pláště a nacpal jsem si ruce do nor svých kapes. Čas večere již dávno minul, ale místnosti, kde mladí muži a ženy dřepěli na vysokých sedadlech, vyhlížely odtažitě a nepřístupně. Vnímavý čich mi otupovala vůně opečených brambůrků a vepřového. Kolem Marble Arch vířily davy nejrozličnějších lidí, ale poznávací znamení – pevně zavřené okenice stánku s hromadou neprodaných Evening Standardů – bylo zoufale anglické. Vysokému Indovi tiskly paže dvě německy hovořící dívky. Hrstka cizinců, dávající davům na chodnicích pepř a sůl, vypadala, jako by ji vytáhli z nitek a kuželů drobných uliček, které ústí na bulvár, jako by je vyvrhli z jakéhosi ohromného skrytého mezinárodního podsvětí, jež se krčí za kovovým příkrovem Odeonu. V kypící vřavě jsem sotva postřehl postavu v plášti, která mě za chůze mýjela, a hlas, který řekl: „Tak jak, kámoši?“, se málem okamžitě ztratil v nepřetržitém hluku vozidel. Zastavil jsem se.

Intonace říkala vše: Člověk ze Západní Indie, běžný pozdrav a jako bliknutí semaforu nebo náhlé rozsvícení lampy jednoznačná a neklamná jistota o našem původu. Postava mě předešla s typickou západoindickou chůzí a zašla za roh směrem ke Corner House. I já jsem zahrnul a rychle jsem šel za ní.

„Hele, chlapče,“ řekl jsem, „víš, kde se dá dobře jíst?“ Byl vysoký, řídké strniště vroubilo linii brady na tváři, která byla pod neonem do bronzova opálená. Měl na sobě plášť, ale byl bez kravaty a jeho košile neměla límec a u krku se rozhalovala s jakousi letní uvolněností.

Překvapil jsem ho. „Dá se tady poblíž někde slušně jíst?“ Usmál se tomu a napětí povolilo. „No, moment, já si to rozmyslím...!“ Ledabyly vytáhl ruku z kapsy a začal jí mávat směrem ke vzdálenějšímu konci Oxford Street. Zdálo se, že objímá celý severní Londýn. „Když půjdete až tamhle k těm světlům, ne k těmhle, ale až tamhle, k těm třetím...“ Díval jsem zase tím směrem, ale semaforey na mne blikaly vytrvale ze všech křižovatek „...a když se dáte doleva a na rohu zase doleva, přijdete k podloubí, které budete mít napravo. Tím podloubím projdete, pak se rozhlídnete a kousíček půjdete po hlavní a tam to je. Nemůžete to přejít.“ Upíral oči do mé nechápavé tváře a popřádal si přepych vykládat.

„To se mě ptáte, kam chodí lidé ze Západní Indie?“

Ušklíbl jsem se. „Vy tu pracujete?“

„Zatím dělám u Lyonse. Než dostanu pořádné místo.“ Už se chystal, že půjde dál.

Snažil jsem se myslet na něco, čím bych ho zadržel. „Vám se v Londýně líbí?“

Usmál se. „Konečně žiju. Dřív jsem byl málem mrtvej. A odkudpak jste, kamaráde?“

„Já jsem taky z Jamajky,“ odpověděl jsem. „A vy jste odkud, z Kingstonu?“

Kývl hlavou. „To je, kamaráde, daleko.“ Zadíval se na dlouhou Bayswater Road, jako by čekal, že zahlédne Atlantik.

Co se na to dalo říct? Že jsem už celé měsíce neslyšel, jak slova takhle kloužou z jazyku jako kaskáda ražených mincí, že bychom se měli sebrat, někam jít a povídat, že si máme o čem? Mezi tisícerým výsměšným mumláním v tisíci cizích řečech zachytilo právě to jeho mé ucho. Jako osamělý výkřik rybáře od přístavu to navozuje představu, že se vratké čluny dávají ve tmě do tance a do křepčení. To jeho kdy a proč, to, že si nejsme cizí, mohlo asi naplnit tisíce příběhů. Zvláštní jedinečnost dal našemu setkání exil. Vítr, který se zakousl do těchto nedotažených otázek, i pokrčení jeho úzkých ramen mi dopomohly k tomu, abych se odmlčel. Navzdory obrovským nákladním autům, jež brázdí Hammersmithem na Great West Road, navzdory vozům, razícím si cestu k řece, a nesčítaným taxíkům, jež se vinou a kroutí v malých uličkách a splétají město dohromady jako síťový žil a vlasečnic, navzdory své neúnavné a neochabující aktivitě je Londýn plný překvapujících odmlčení. Žiju. Dřív jsem byl málem mrtvej. A odkud jste, kamaráde? Na okamžik se naše pohledy zkřížily. Pohled rámoval jeho příběh lépe než jeho rty, tmavé oči bez sebelitování, usmívající se, důvěřující ústa. Potom se nám změnila světlá, oranžová, zelená a provoz se zastavil.

„Tak fajn.“ Kývl jsem. On také kývl. A to bylo vše. Lodi, které se míjejí. Londýn otevřel své temné čelisti, jednou zív a pozřel ho jako hada.

CURAÇAO

Podkroví

Tip Marugg

V mých vzpomínkách z dětství hraje důležitou úlohu jeden venkovský dům. Stál na nevysokém kopci jako mnoho jiných venkovských domů na Curaçau a měl mnoho arkýřových oken. Z dálky celá stavba vypadala, jako by ji tvořily bílé oblouky, tolik jich tam bylo. A v tom domě bylo mnoho velikých pokojů a tři dlouhé chodby. Když jste některou z těch chodeb procházeli, podpatky vašich bot jemně duněly na tvrdé kamenné podlaze. Jenže to se stávalo málokdy, protože jste obvykle chodili bosí, když jste procházeli tím velikým domem. Tam jste si bez bot sedali i k večeři.

U pravého traktu mezi obytnou částí a starými hospodářskými staveními se rozprostíralo uzavřené nádvoří. Stinné patio bylo vždy příjemné a chladné, protože se tam nikdy nedostalo slunce. V jeho středu stál obrovský oleandr a dokonale je chránil svými dlouhými rozbíhavými větvemi. Když byl v květu, šířil po celém domě jemnou sladkou vůni, jež pronikala až ke kuchyni na opačné straně. A pokud jste pohlédli na ten strom z některého okna v prvním poschodí, skrývalo se vám celé nádvoří pod bělostnou střešou oleandrových květů. Stěžejí jste vůbec viděli jeho zelené listy, nad kterým bílé květy získaly triumfální převahu.

Když jsem byl ještě malý, řekl jsem jednou ve společnosti, že pod takovým kvetoucím oleandrem bych chtěl být pochován. Co jen se toho takoví malí kluci nabreptají! Každý se mi samozřejmě smál. Ale teď, po mnoha a mnoha letech, si stále myslím, že to nebyl tak hloupý nápad.

Již tehdy byl dům v dosti zchátralém stavu a nám dětem přísně zakázali chodit do podkroví. Dospělí se báli, aby nám nespadla na hlavu nějaká uvolněná taška. Ale my jsme tam přesto lezli, protože podkroví bylo pro nás nejzajímavější částí celého domu. Občas se nám na hlavu udrolil kousek přesušené malty, ale když jsme po těch rozviklaných prknech chodili opatrně, nemohlo se nám nic horšího stát. A podle té malty ve vlasech to na nás obvykle prasklo. Když jsme usedli ke stolu a dospělí si povšimli bílého prášku, který máme na hlavě, hned jim bylo jasné, že jsme zase lezli do zakázaného podkroví. Jenomže tohle jsme zažili jen jednou nebo dvakrát, a proto jsme po každé takové výpravě do podkroví šli nejdříve do kuchyně. Tam nás kuchařka la pečlivě umyla, dříve než jsme se odebrali k jídlu. Ia byla ohromná dobračka a vždycky měla pro mne nějakou pochoutku. Tenkrát jsem ji velice miloval, i když jsem ji podezíral, že tajně hodně popíjí. Myslel jsem si, že to dělá proto, že je nešťastná. Nedlouho předtím jí totiž muž spadl do studny a utopil

se. Bylo to časně ráno, ještě než se rozednilo. Nikdo neviděl, jak padá do studně, a všichni ho usilovně dva dny hledali. Lidé si již začali povídat, že z nějakého důvodu třeba utekl do Kolumbie nebo Venezuely na nějakém škuneru. Ale pak našli jeho mrtvolu ve studni. Byl jsem při tom, když ho vytažovali ven. Přišli i policisté a celé hodiny vyslyšali lu i dělníky z plantáže.

My kluci jsme nejraději lezli do podkroví chvíli před západem slunce, protože v tu dobu se ze svých skrýší začínali vynořovat netopýři. Každý jsme si na výpravu vzali prak a naplnili jsme si kapsy drobnými plochými kamínky, které jsme si nasbírali na břehu. To jsme se na to ve dne připravovali obyčejně všichni tři, moji dva bratrance a já. A někdy jsme zastřelili více než sto netopýřů. Jenže těch nikdy neubývalo a bylo jich pokaždé tolik jako dřív. Jeden z mých bratranců, Wim, který je teď členem církevní rady, míval výčitky svědomí, když jsme naházeli mrtvé netopýře na hromadu a počítali, kolik jich je. Říkal, že je to od nás ukrutnické zabíjet ty bezbranné malé tvory a že už s námi do podkroví nikdy nepůjde. Ale příště přišel zas, jako by se nic nestalo. Já jsem si zabíjení netopýřů nikdy nevyčítal, díval jsem se na ně jako na špinavé živočichy a s radostí bych jich postřílel třeba tisíc. Ale byli i tvorové, které bych zabíjet nestrpěl, například plaché ptáčky se šedými křídélky a žlutým bříškem. Nemají ani pořádné jméno, kdekdok jim říká „žluté bříško“ a vy hned víte, co má na mysli. Na takové žluté bříško jsem jakživ prakem nevystřelil.

Někdy jsem se vydal do podkroví sám, na vlastní pěst. A mohla třeba být už úplná tma. Když teď na to vzpomínám, musím se tomu divit, protože jsem se tehdy bál stovek různých maličností a spoustu věcí bych si vůbec netroufl. A přece v tom tmavém podkroví jsem se nikdy nebál. Když jsem tam vylezl sám, obyčejně jsem si lehl na jedno z těch rozměrných lehátek u okna a díval jsem se ven. Když svítil měsíc, byla odtamtud báječná vyhlídka. Hleděl jsem na lesknoucí se moře do dálky. Vypadalo, jako by v černé vodě svítily hvězdy, které se seřadily do zástupu od pobřeží až k obzoru, vytvořily široký světelný pruh a potom vystoupily na nebe k měsíci. Nebo jsem se díval, jak se houpají a kolébají vrcholky stromů či jak se tajemné bludičky bleskurychle přesunují z jednoho místa na druhé. Občas jsem zavřel oči a naslouchal jsem větru. Předtím jsem mu nevěnoval pozornost, ale teď jsem zjistil, že vítr dovede vyluzovat tisíc různých zvuků.

Dodnes rád poslouchám vítr ve volných chvílích. Vítr je totiž součástí ostrova. Vítr se nikdy neunaví a ovívá Curaçao jako povzbudivý dech. V chladném období dešťů přináší jemnou svěžest, v zářijovém horku je teple mdlý a drsně burácí, když přijdou hurikány. Tuhé a neohebné akácie před ním sklánějí hlavy, jako by se mu vzdávaly. Na svých perutích unášejí malé čluny naložené ovocem a způsobuje, že se před jejich přídělmi rozestupují vlny. Jako neviditelné koště odmetá vedro a vhání na ostrov svěží mořský chlad. Uchvacuje bavlnou pokrytá semínka, jež se sypou z obdélých lusků kapokového stromu a roznášejí je jako hnědá ptáčata poletující nad krotonovými křovisky.

A právě témuž větru jsi naslouchal, když jsi byl ještě malý kluk a ležel jsi na lehátku v onom velikém domě na kopci a cítil ses tak osamělý. Větru, který tak tajemně v noci mumlal mezi spícími květy oleandru na nádvoří. Větru, který se neúnavně vznášel a tančil v korunách flamboyantů, až jim ploché dřevnaté plody úzkostně drkotaly jako zuby. Větru, který potom šplhal přes bílou zeď, otevřel si okno v podkroví a jako zloděj se vkradl do domu a pak to okno za sebou zabouchl. Slyšel jsi, jak pod jeho lehkými kročejemi slabě vrže podlaha, a slyšel jsi, jak kamsi ulétá netopýr, kterého vítr probudil. A potom jsi slyšel, jak vítr sestupuje po schodech dolů a jak každý schod vrže. Vítr je již na verandě a potom jedním z bočních arkýřů zas letí pryč, zpátky k oleandru na nádvoří a od něho ještě dál, až ke kokosovým palmám na úpatí kopce.

Jednou se mi v hlavě rodily všelijaké nápady a nemohl jsem usnout. Proběhl verandou a vešel do chodby. Na chvíli se zastavil před ložnicí a bylo slyšet jeho chvatný dech. Cítil jsem jakousi hrůzu, neboť jsem věděl, že přináší neštěstí. Otevřel dveře ložnice a vešel dovnitř. Ale už to nebyl vítr, byla to žena, děsivá černoška. Vítr se skryl a proměnil v kuchářku lu, která vždycky v kuchyni měla nějakou pochoutku.

la přistoupila blíž, řekla mi miláčku a ptala se mě, jestli mám ještě horečku. Ale já jsem byl k smrti vyděšený, neodvážil jsem se jí odpovědět a dělal jsem, že spím. Vlezla si vedle mne do postele a já jsem cítil, jak se na mne tiskne svým těžkým černým tělem. Ale měla jinou tvář. To nebyla její milá, usměvavá tvář z kuchyně. Chtělo se mi křičet a volat o pomoc, ale její tvář, ona zkřivená maska, byla tak těsně u mne. Mezi našimi tvářemi byla tak nepatrná vzdálenost, že tudy nemohl proklouznout ani hlásek. Cítil jsem, jak mi těžkou ru-

kou prudce hladí vlasy, jako by mi z nich chtěla vykřesat oheň. A pravým okem jsem hleděl, jak vydechuje hustý teplý vzduch prosycený bílým rumem. Žár od vlasů na hlavě postupoval směrem dolů přes tvář, přes prsa a žaludek až do nohou a z bodavých ran po celém těle mi vyvěrala palčivost, jež se mísila s omamnými výpary z bílého rumu. Abych ten pach, ze kterého mi bylo na zvracení, nevdechoval, zadržoval jsem dech, ale nešlo mi to. Nosními dírkami jsem dál nasával ten odporný smrad a ten do mne vstupoval i ústy, všemi póry mého těla. Jako by mi tisíce bodlinek pichlavých kaktusů rozdíralo pokožku a pronikalo do hlubin těla, aby tam našlo prostor, který by mohl zaplnit omamující alkohol.

Zavřel jsem oči a věděl jsem, že se prodírám vzhůru kaktusovým porostem. Cítil jsem, jak mi hroty nabroušené jako meč rozdírají kůži na stehnech, ale ta bolest mi již nevadila. Očima jsem směřoval již jen k onomu hrdému a pyšnému pilíři, po kterém jsem musel šplhat stále výš a výš. Potom jsem byl již na vrcholku a na okolní obloze se rozzářil obrovský blesk, vrhl světlo na plantáž, dům i můj pokoj. Pilíř se zakymácel a s ním i celý dům.

Pohlédnu rychle dolů, abych se podíval na kluka, kterého jsem nechal dole u pilíře, ale nevidím nic. Všude je tma.

A potom se snesl déšť. Veliké ledově chladné kapky dopadaly na zelené rýhy na pilíři kaktusu a s nimi sjíždíš dolů i ty. Pilíř se ohýbá k zemi jako ochabující akácie, která se zvolna uklání a chýlí k zemi, vyčerpána sluncem.

Rozhlížel ses kolem sebe, abys viděl všechno ty nové věci, ale všechno bylo tak jako dřív. Stejně ošklivé praskliny ve zdech kozích chlívků, stejná sladká vůně oleandrových květů, stejní netopýři stranící se světla v podkroví, stejná jednotvárnost slunce a větru.

Všechno bylo tak jako dřív. Až na kuchařku lu, která mi od té noci už napořád říkala „pane“.

GRENADA

Trochu jiná neděle

A. N. Forde

Ještě ani slunce nevyšlo a v ospalém ranním přítmí se moře temnými barvami táhlo na kilometry daleko. Do šedých vodních plání se vnořovala zeleň i modř. Věděl jsem, že za hodinu bude všechno jiné. Do vrásek vln vbodne slunce cvočky svých paprsků, v moři se zelené odstíny oddělí od modrých. Prudké vlny začnou zpředu i zezadu bít do balvanů, zakousnou se do písčiny a proniknou i do děr a skrýší rybek, krabů a vodních pavouků. Pro mladé, bezstarostné a lenošící tu bude velmi lákavé hřiště. A přeje-li počasí, takové to tu bývá každou neděli.

Jenomže tohle byla trochu jiná neděle. Pláž byla stejná, zakřivená jako měsíček na nehtu. Vlny si jako vždy energicky vybíraly příděl písku. Balvany, jako hlídky střežící prohlubně v pobřeží, stály tak pevně, jak jen jim čas a vodní i větrná eroze dovolovaly.

Jiné to bylo v tom, že nahoře na pláži zářila v paprscích ranního slunce čistá a nová loď.

Na vodu ji měli spustit právě dnes a záhy tu začalo být rušno. Rybáři ve starých šortkách a otrhaných kloboucích, jejich pomocníci i ti, kdo jim jen přišli popřát dobrý lov, připravovali lana pro spuštění na vodu. Každý se nad něčím skláněl, něco upevňoval nebo natahoval.

Ženy mezitím chystaly na břehu veliké vyvařování. Do hrnců naskládaly kuřata, rýži, nasolené hovězí, brambory, hrách i banány. A zanedlouho naplnila vzduch pestrá směsice vůní. Zdálo se, že ve vás vzbuzuje pocit, že všichni jsou vašimi bratry. Takovou sílu měla ta dobrota. A potom od úst k ústům putovala láhev rumu, nápoj stékal do hrdel a láhev se předávala dál skoro bez mrknutí.

Byla to neděle pro veliké věci. Velice jste jedli, velice jste pili, a kdybyste se opili, celý týden by se vám každý smál... velice. A to všechno kvůli té nové lodi, vypínající se na písku, postavené díky dovednosti lodního tesaře, který ji vybudoval, a zkušenosti šestnácti mužů, jejichž myšlení odpovídalo rytmu moře. Právě na tuhle chvíli se tolik napracovali a

čekali, právě zde se nashromáždily výsledky několikátýdenní práce, při níž se dřevěná kostra změnila v tuto bytost nad hlubinami, v tuto... osobnost.

Byl to zdatně vyhlížející malý škuner. Na určených místech na souši i na vodě jej přidržovala natažená lana. Muži se chystali stáhnout jej po konstrukci dolů do moře. Na břehu položili ohlazená zakulacená dřeva, aby se po nich loď co nejlépe svezla k vodě. Na mírné vyvýšenině trůnilo pět chlapců a ryčně vyhrávali dechovkovou úpravu Čokoládového děvčete.

Všude se pletla spousta děcek, překážela pracujícím, dováděla nahá v moři, potápěla se pro oblázky, zápasila v malých námořních bitvách, navzájem se strkala pod vodu, stříkala si navzájem vodu do očí, nohama zkoušela, kam až stačí, nechávala se v poloze na břiše unášet zvedajícími se vlnami ke břehu, nakukovala pod hladinu, jaký tam vyráží porost, dělala koule z vlhkého písku a házela je po sobě, pozorovala lehkonohé mořské koničky a drtila je ranou rovnou do těla, nakukovala do krabích skrýší, rýpala na zemi do nevidaných tvorečků, kteří si vyvrtali cestičky mezi kamínky, rušila bílé mořské racky, pátrala po „žabkách“, tahala za lana, proklouzávala pod nimi a přeskakovala přes ně, ječela a vyskala, tahala za ně a strkala do nich, laškovala a chichotala se, rozzářená, mokrá, hnědá i černá děcka bavící se u moře.

Robbyho jsem dobře znal. Byl to malý klouček, řekl bych asi osmiletý. Dobře plaval a vždycky byl „kolem“ rybářů, když dělali to či ono, pomáhal jim vytahovat člun na břeh, nebo plaval ke člunu s rybářským uzlíkem na hlavě. Byl mrštný, úsporných pohybů a po plavání se mu na těle rýsovala žebra. Hrudník měl jako rámeček potažený kůží. Byl to malý zdravý uličník.

Tu neděli tam byl taky pes, černé štěně očichávající Robbymu paty. Robby běhal s tím malým štěnětem sem a tam po břehu a to štěně zkusmo štěkalo a znělo to spíš jako kvíčení. Když byl Robby v moři, štěně usedlo do písku a nedalo se zlákat k žádnému dovádění. Tehdy vypadalo osaměle.

Slunce bylo stále žhavější a břeh ožíval dalšími výjevy. V dětech se soustřeďovala energie a proměňovala je v balíčky výbušnin vrhajících se do moře. Po nahé kůži mužů pracujících v rostoucím vedru stékala mořská voda a pot ve stružkách, když tahali za lana a centimetr po centimetru vlekli loď ze svažujícího se břehu. Mohutný tesař a hubený mužík, kteří o tom nejspíš věděli vše, vykřikovali povely: „Zabrat hej, pustit hej!“ a loď se podle toho buď pohybovala kupředu, nebo zůstávala stát na místě. Postavy mužů řídících tento postup občas dramaticky strnuly a muži s vážným výrazem loď ustalovali, aby se jim nenaklonila nesprávným směrem.

Bylo to skoro jako ve filmu, jak se tak mísily výkřiky, horko, rozjaření, pot, pára proudící zpod víček na hrncích, mužský pach rumu, pruhy bílé mořské soli, usazené na tvářích a zádech mužů, písek drcený jejich těžkýma nohama, hloubícíma jamky, děti, vystřikující svou radost na moře – i loď odolávající tahu.

Potom muži dověkli loď až na kraj vody. Nastal čas něco pojmít a popít. Každý muž uchopil talíř s dobrým sytým jídlem a chuť spokojené strávníky popoháněla. Opět koloval alkohol. Děti se krmily a ženy obsluhovaly a v jídle se střídaly. Na špičkách prstů ulpávala mastnota a usazovala se i na ústech a na velikých listech, na kterých dostávaly jídlo některé děti. Když se do jídla dostalo trochu písku, vymáchalo se to v moři a jedlo se zas dál.

x x x

Vzpomínám si na tu loď, jak jsem ji vídal celé týdny z místa za zátokou. Zpočátku se objevila hrubá geometrie pár neopracovaných prken. Potom se to postupně měnilo, jak se její otevřené čelisti svíraly a její boky zpevňovaly. A potom přišel kýl. Řezalo se a pilovalo, kladivem zatloukalo, než na dřevě zazvonil kov. A pak se nýtovalo. Mohl jsem snadno zaslechnout hlasitý hovor a smích, když jsem s přáteli vesloval kolem. A to všechno vedlo až k dnešnímu dni vyvrcholení, k této trochu jiné neděli.

Pak už se přestalo jíst a pít a muži vstali, aby dnešnímu dílu nasadili korunu. Náhle se vrátilo napětí. Děti na chvíli zanechaly bujného povyražení, ženy si u hasínajících ohnišť třely ruce nebo olizovaly rty. Po dřívějším rozkurázení nadešla chvíle střízlivosti. Muži zaujali postavení a čekali. Potom pokročila vpřed učitelova žena a o bok lodi roztříštila láhev s alkoholem. Stěpy padly do písku. Všichni se zaradovali a čekali na znamení k další akci.

Muži se pevně rozkročili, společně se opřeli a už se loď na břehu zase lehce zakolíbala. V posledním bolestném vzepětí muži naposledy zatáhli, rysy v obličeji se jim stáhly a slunce divokým svitem ozářilo hladinu. Loď mohutně žbluňkla do vody.

Potom se nálada opět uvolnila, děti se rozběhly k lodi, dotýkaly se jí, přejížděly prsty po jejích bocích, padaly a klouzaly vedle ní, drápaly se do ní, věšely se na lana, jež z ní visela, skákaly z ní a zbožňovaly ji.

Zvedl se čerstvý vítr a rozčeřil horký vzduch. Šlehal do vrcholků mořských vln, rozpěňoval ji a dul do vodní masy. Nastával příliv, nadzvedal zakotvenou loď a měnil ji v živoucí bytost na hřebenech vln. Děti se smály, vrhaly se s rozpřaženou náručí do písku, tahaly za lana lodí v jejím novém království nebo tančily šílené na pláži za ostrých rytmických zvuků hudby.

x x x

Již se šelilo, když našli mrtvolku. Byl to Robby. Ležel vzhůru nohama, vklíněn mezi dva skalní výstupky. Na pravé tváři měl širokou ránu ve zkrvaveném mase. Na boku se mu rýsovala bílá žeberní kost.

Jakási žena si všimla černého štěněte, jež osaměle sedělo u vody. Za půl hodiny jsem se podíval přes zátoku směrem k malému skalisku, nad nímž už skoro vládla tma. Na vzdáleném obzoru slunce zanechalo již jen neznatelný náznak světla. Loď se rýsovala jako beztvář, temný a záhadný předmět. Vzpomněl jsem si, co řekla ta žena, když spatřila chlapcovu mrtvolku: „Každá loď potřebuje duši,“ řekla, „každá loď potřebuje duši.“

BARBADOS

Chytání krabů

George Lamming

Modrouš se od nás vzdaloval a odzadu se plížil ke krabům. Při chytání krabů jsme si zábavnou formou ověřovali svou rychlost i lehký stisk. Po prudkých deštích se ve vesnici často objevovala spousta velikých modročerných krabů. Přešlapovali sem a tam a pokoušeli se najít správný směr. Kolem nich se srocovali kluci i muži s klacky, pohrabáči a pastmi všeho druhu. Ženy s dětmi ječely, když viděly, kolik se jich nachytalo. Kolikrát to byly stovky krabů a ti kluci a muži, kteří je ukořistili, mívali z toho slušný výdělek. Kraby si totiž kupovali i ti, kdo chytání odsuzovali jako hanebný sport. Když se krab dobře upraví, je to opravdová lahůdka.

Ale tihle krabi, nejspíše se opírající o pobřežní svah, byli jižní. Velmi milí a ozdobní jako ty hrnky a talířky, které si máma nejdřív koupila a pak je dala pryč. Nešlo z nich totiž pít, tak byly jemné a ozdobné. A zrovna takoví byli tihle krabi. Jako malý, titěrně okouzlující nábyteček, zdobící břeh. Ani byste je nejedli, i když na chuť byli stejně dobří jako ti velcí oškliví tlusťoši, přešlapující po vsi.

Modrouš fakticky nechtěl žádného sníst. Chtěl je prostě chytat pro slávu. Mohl tak dokázat svou činnost za tolik hodin, jež strávil na druhé straně od majáku. Nám malým klukům připadalo to chytání ohromně vzrušující. Občas jsme zabili nějakého ptáčka a triumfálně jsme ho vystavovali na odív na dlani. Každý se mohl podívat, co jsme dokázali a jaké máme úspěchy. Bylo to jako povídání mezi rybáři anebo výstup na vrchol hory, kam si ještě nikdo netroufl. Panečku, něco takhle chytit! To je věc! Sám Modrouš vypadal jako krab, když se plazil po všech čtyřech a rozesmával nás svými povlovnými třaslavými pohyby.

Krabi přivírali oči a nehýbali se. Bylo vždycky těžké říct, co takový krab udělá. Někdy začali uhánět ostošest, i když jste byli od nich hezky daleko. Jindy se jen krčili do uzlíčku tím víc, čím blíž jste se k nim dostávali. Zdálo se, že cítí, že je nikdo nevidí, když se očima dostávají na úroveň škvíry, do níž si vlezli. Modrouš si lehl na břicho a natáhl ruce, jak nejdál to šlo. Krabi se pokusili posunout se v písku o kus dál. Zpozorovali ho, ale nepokoušeli se o zbesilý útěk. Písek byl zřejmě jejich doménou. Mohli se v něm vynořovat a zase podle chuti mizet, kdežto vy musíte jen a jen čekat a číhat. Modrouš už byl rukama skoro u nich, ale dosud se jich nedotkl. Potíže teprve začínaly.

Když se krabi chytají holýma rukama, musíte to dokonale ovládat. Musíte se palcem a ukazováčkem strefit přesně někam mezi trup a klepeta. To není tak jednoduché, protože

krabí klepeta jsou pohyblivá jako otáčecí křeslo. Zdá se, že se mohou stočit každým směrem, a zvedají se i klesají v libovolném úhlu. Stovky kluků štípali, když se bránili jejich holým rukám. A když jste se nestrefili, nebo zmáčkli o chvíličku dřív, už jste vězeli v těch klepetech. A ta řezou jako břitva. Prostě se to musí umět. Musíte se stát skutečným chytáčem krabů, jestli mi rozumíte.

A Modrouš si o sobě myslel, že je mistrem svého oboru. Už těch krabů taky pár chytil a pokládal se za slušného rutinéra. Šlo o to, jakým způsobem je dostane, a Modrouš vynikal jistotou a sebedůvěrou, jež odkoukal u rybářů. Rukama se opřel dozadu za kraby a snažil se je zahnat do jednoho místa. Palcem a ukazováčkem zamířil mezi trup a klepeta. Krabi se chovali klidně, ale vytvořili sevřený šik, takže nebylo snadné sevřít jednoho z nich pevněji. Chvilkami se zdálo, že se v této hře vyznají. Nehýbali se a drželi při sobě a potom se najednou zableskla klepeta, když jste to nejmíň očekávali.

Vlny stoupaly a odplavovaly písek. Vypadalo to tak, že nakonec krabi uniknou. Když se sem vlny vrátí a písek se uvolní ještě víc, podaří se jim zavrtat se celkem snadno do větších hloubky.

Modroušovi se ke všemu nepodařilo kraba pořádně sevřít. Přivalila se vlna a písek se pohnul. Modrouš se svezl trochu nazpátek a pustil kraba. Ve snaze posunout se zase dopředu, zabořil se nohama do písku. Jenže pod jeho vahou se písek víc probořil a vracející se vlna prudčeji pohnula touto masou. Modrouš už vlastně neležel, nýbrž klečel a písek pod ním stále klesal. Krabi už před ním byli v bezpečí. Modrouš prudce zvedl ruce a postavil se. Písek se mu pod nohama svezl a vlna, prudce spěchající ke břehu, ho srazila tváří k zemi. Do očí mu vnikla slaná vlna a on se tápavě pokoušel narovnat. Přihnala se další vlna a on se jen zakymácel. A co krabi. Ti už byli titam. Necháпали jsme, co se děje. Modrouš se smál, jenže z toho jeho smíchu šla hrůza. Jedna z těch vln ho popadla a on se už dostal až do moře. Ztratili jsme řeč a roztřáslí jsme se. Vlna ho vyzvedla, on udělal přemet a zmizel pod hladinou. Začal křičet a my taky. Už jsme ho neviděli, a tak jsme řvali z plných plic. A ten náš řev smývaly vlny olizující celý břeh. Bylo to jako spiknutí vln proti chytači krabů.

A jak jsme tak řvali, vyšel zpoza majáku rybář. Ukazovali jsme mu na místo, kde jsme naposledy zahlédli Modrouše. Ve vzduchu ještě dozníval slabý křik. Necháпали jsme, jak se to sběhlo. Nestáčili jsme ani sledovat rychlost rybářových pohybů. Popadl síť a začal s ní točit v těch místech, která jsme ukázali. S vážnou tváří tahal síť sem a tam a pak se vynořil s nejpodivnějším ze všech úlovků. V síti byl Modrouš. Byl tam stočený jako mokrá deka. Hrůzou jsme oněměli. V té síti vypadal docela bezmocně. Oči měl podlité krví a tělo mu nadouval prudký vítr. Oddychoval zhluboka jako pes, který se vyčerpá prudkým během při lovu.

Rybář ho vytáhl v síti na břeh a potom síť vyprázdnil, jako by v ní bylo něco mrtvého a bezcenného. Na Modrouše hleděl znechuceně. Modrouš byl jako moucha, která příliš dlouho bzučela. Tak jste ji prostě pláclí a mrzelo vás jedině to, že jste si od ní umazali ruku. Mohli jste ji nechat létat. Ale nešlo to. Byla nesnesitelná. Nutné zlo. Rybář se beze slova podíval na Modrouše. Nebylo ani stopy po tom, co by se dalo nazvat mrzutostí. Byl jen klidný a přitom znechucený. Modrouš seděl a mlčel. Zuby mu drkotaly a celé tělo se mu chvělo na tom povětří. Nemohli jsme promluvit. Báli jsme se rybáře. Toho, jak na nás kouká! Byl jako někdo, koho mrzí, co udělal, a přece ho to nemrzí, protože ví, že se to udělat muselo. Vypadal tak strašně znechuceně a zároveň se tvářil tak, že jsme ani nedovedli vypovědět jak. Pod mramorovými očima a neproniknutelným pohledem muselo být něco, co volalo po životě. Věděl, že neulovil rybu, ale táhl síť tak vážně, že tím mohl vyjádřit jediné neovladatelné přání, aby jeho bližní přežil. Nyní působil strašně zkroušeně. Byli jsme vyděšení.

„Měl jsem tě nechat, aby ses utopil,“ zavrčel s hrůzou v hlase. „Děkuji vám, pane,“ řekl Modrouš a sotva popadal dech. Bylo to poprvé, co promluvil.

„Na mou duši, měl ses utopit,“ zavrčel znovu rybář.

„To nesmíte říkat,“ řekl Modrouš. Strnuli jsme nad smělostí jeho slov. Ale žádná smělost v nich být nemohla. Modrouš se třásl jako kotě, když se vykoupalo.

„Proč jsem tě hrome nenechal, aby ses utopil?“ zařval rybář. Teprve teď nás svým výrokem přesvědčil, že je opravdu člověk jako my ostatní. A jak to řekl! Vypadal našťvaně.

„Tak mi řekni,“ vyjekl, „řekni mi rovnou do očí, proč jsem tě hrome nenechal, aby ses utopil!“

„Protože kdybych se byl utopil, nemohl bych vám poděkovat,“ řekl Modrouš. Mínil to vážně a rybář se sebral a odešel směrem k majáku.

Malí krabi se znovu objevili. Modrouš se na ně podíval a hned raději koukal jinam.

„Tam se nekoukej,“ řekl, vzal mě pod paží a vedl mě na druhou stranu od majáku.

Slunce bylo otrokář

Karl Sealy

Dělníci spěchali domů. Ruce měli uprášené až po drsné lokty a na černých tvářích jim svítil bílý prach. Já jsem právě tenkrát vzala naposledy dědečkův džbán s mlékem. Rudé slunce se opíralo do majestátních zdí nové sakristie u kaple a koruny špinavých stromů měly barvu medu. Když jsem došla do dědečkova domu, poslední sluneční paprsky již zmizely a na východě po nich zbyla taková barva, jako když jsem naklonila mléko, aby se přelilo po stěně skleněného džbánu.

Dědeček bručel, protože ve džbánu chybělo ještě na dva prsty mléka, aby byl plný, a láteřil, že děti už nevědí, čím jsou povinovány svým rodičům, že on se na tu svou artritidu vykašle, pustí se do práce a bude si držet vlastní krávu jako dřív. Řekla jsem mu, že táta se diví, proč je takhle tvrdohlavý a žije sám, proč se nepřestěhuje a nebydlí u nás. Ale dědeček zamaskal, jako když se krmí prase, a prohlásil, že on jakživ nebyl nikomu na obtíž a že nehodlá ani teď. Povádal, že byl odjakživa pánem ve vlastním domě, kdo že má nebesa nad sebou a ochraňují ho. Radši by umřel, než aby tomu bylo jinak. Kromě toho, pokračoval, podle jeho názoru se daleko spíš sluší a patří, aby syn přišel za otcem, místo aby otec chodil k synovi. Jestli si můj táta přeje projevít svému starému otci vděčnost, ať přijde se ženou a se mnou a můžeme se tady všichni usadit jako doma. Ale aby ho komandovala a poručela mu v synově domě taková mladá holka, jako je moje máma, to by určitě správné nebylo, povídal dědeček. A mohu taky tátovi vyřídit, že když se škrtí o tu trošku mléka, kterou mu posílá, ať tedy spánembohem toho posílání nechá. Dědeček si nedá všechno líbit. A ani by se moc nedivil, protože tahle generace, to je generace zmijí, a děti se staví proti vlastním rodičům.

Když jsem však rozsvítila lampou a přinesla mléko od kamen, dědeček mi říkal má milá Ruth, objímal mě, hladil mě rukou po hlavě a já jsem skrze vlasy nějak cítila, jak má tvrdou dlaň. A hlasem stejně laskavým jako jeho pohyby se mě vyptával, jak vypadá tátova třtina, jestli máma dneska ještě dělá jako dřív a jestli bych chtěla sestřičku, jako jsem já, nebo bratříčka. Řekla jsem mu, že mámě se jen taktak podařilo zabránit, aby se táta neporval s Bertem Sealem, když táta Berta přistihl, jak na naší třtině láme výhonky. Dědeček řekl, že se táta nesmí namočit do boje s takovým gaunerem jako Bert Seale, ale že Bert stejně ví, že není správné lámat výhonky, protože pak se do třtiny dostane voda.

Dědeček si zrovna poprvé usrkl mléka, když od kaple zaznělo první zvonění. Zatvářil se, jako by mu mléko nechutnalo, a obrátil se k oknu, jak by je chtěl vyplivnout, ale já věděla, že je to tím, že si Chrissieho Cogginse jako zvoníka moc necení. Dědeček řekl, že kdybych v životě od někoho slyšela, že takový zvon je obyčejný kus litiny, který nemá žádnou duši ani žádnou moc, ať je to kdo chce, ať se mu podívám do očí a řeknu mu rovnou, že je lhář. Anebo kdybych to nechtěla říct takhle přímo, dědeček zřejmě koukal, že jsem špunt jen kousek od země, ať teda tomu dotyčnému řeknu, ať je to kdo chce, že to povídal můj dědeček, a ať toho proľhaného rošťáka pošlu rovnou za ním.

Dědeček povídal, že když zvoní Chris Coggins, je to, jako když se zvon vydá na bludnou pouť, a také povídal, že v Chrisových rukou i ten nejlepší zvon, který kdy ulili, zní jako prasklotina. Jestli má někdo v krvi medicínu, teologii nebo práva, pokračoval dědeček, tak v naší rodině máme v krvi zvonění na zvony. Málem mu to zlomilo srdce, když se můj táta zbláznil do rolničení a začal zavádět zavlažování a pánbůh ví co ještě a už neměl čas zvonit. Dědeček mi vyprávěl o časech, kdy jako mladík chodil od jedné farnosti ke druhé, naslouchal stovkám zvonů a každý z nich promlouval jinak a přece lahodně. Vzpomínal, jak šplhal do stovek vysokých strmých zvoníc a dotýkal se rukama křivek každého zvonu, až je všechny znal jako důvěrně známé tvary.

Řekl, že to byl můj prapradědeček, kdo se za časů cholery proslavil prohlášením, že když se kostelní zvony svěří do těch pravých rukou, cholera farníky nepostihne. Zblízka i

zdaleka se k tomu starci sbíhali vesničané, házeli mu šilinky do nádoby od octa, kterou používal jako pokladničku, a prosili ho, aby se ujal zvonů v jejich farnostech. Dědeček řekl, že ten stařec měl tenkrát víc práce než lékař a rozhodně také na choleře víc vydělal. Žádného pravého syna církve ve farnostech, kde stařec tehdy rozezvučel zvony, cholera totiž nepostihla, jen takové ty matrikové křesťany. A jestli mám pochybnosti, že říká boží pravdu, ať se na to přeptám starého Clawsona Peara, který byl za časů cholery mladý chlapec a kterého nejspíš Pán nechává naživu proto, aby pravdivost takovýchhle věcí dosvědčil.

A můj pradědeček, tedy dědečkův otec, měl navíc nadání plašit nepokojné duchy, vyprávěl dědeček. Netroufl by si tvrdit, že pradědeček z toho vytěžil tolik, co prapradědeček vydělal na choleře, ale přece jen se mu podařilo koupit si kus půdy pod domem, který jeho otec postavil za časů cholery. Dědeček povídal, že jeho otec se při pohřbech příbuzenstvu netajil tím, že sice, jak se sluší, má jako kostelník povinnost zvonit umíráčkem, ale že když to příbuzenstvo nebude mít rozum a nesáhne do svých napěchovaných peněženek, on zas nebude při tom zvonění využívat svého nevšedního nadání, kterým ho obdařila nebesa. A dědeček povídal, že aby je duch zemřelého nepronásledoval, to nebožtíkovo příbuzenstvo obvykle mému pradědečkovi zaplatilo o něco víc, jen ať toho nepokojného ducha zaplaší.

A tento dar plašit nepokojné duchy, pokračoval dědeček, se pak přenesl i na něj. Když se jeho otec odebral ke Stvořiteli, měla se po laskavém uvážení svěžit kostelnická funkce někomu dalšímu. V noci narození Spasitele zasvítíl měsíční úplněk jako anděl zvěstovatel, právě když věřící přicházeli na půlnoční mši. Ale v uličkách mezi hustě seřazenými hroby oné noci povstali mrtví i po stu letech proti mizernému zvonění a strach číhající u vchodu do kaple nikoho nepouštěl dovnitř. Otec duchovní stál zmatený, protože hodina se již blížila a lavice v kapli byly prázdné. A tak dědeček k němu přistoupil, zavedl ho k oknu a ukázal mu husté sročení duchů a jak se věci mají. Úroda byla zralá ke sklizni, řekl dědeček, a tak otci duchovnímu nabídl, že svou zvonickou dovedností duchy zaplaší a věřícím umožní vstoupit, pokud bude kostelnický úřad, který mu právem náleží, svěřen jemu. Tak se i stalo. Domluvili se, a dříve než uchopil do ruky provaz od zvonu, duchové se zase pohroužili do svých hrobů. Od té doby dědeček zvonil na zvon v kapli až donedávna, kdy ho – asi před rokem – začalo zlobit srdce.

Obloha byla moře a slunce bílý otrokář, když Ruth nesla dědečkovi zprávu od svého táty, že to dítě je chlapeček. Vběhla do domu a sklonila se nad lenoškou, do níž se dědeček schoulil. Třásla s ním a volala na něj tu novinku, že má dědice, ale nemohla ho probudit, a ani milionu takových děvčátek, jako byla Ruth, by se to nepodařilo.

Potom Ruth se slzami v očích, rudých jako zapadající slunce, zašla do kaple a nahoru do zvonice. Chris Coggins jí podal provaz a ona pak vzlykajíc zazvonila dědečkovi k věčnému odpočinku.

TRINIDAD

Opilec od řeky

Michael Anthony

„Kdepak máš tátu?“

Chlapec neodpověděl. Pečlivě propádloval mezi mělčinami, potom proplul lodíčkou kousek podle břehu a natáhl pádlo před sebe, aby lodíčku zastavil. Pak hodil kolem kolíku silný provaz a vylezl na břeh. Matka stála přede dveřmi a dívala se na něj.

„Kdepak máš tátu?“

Chlapec skrýval podráždění. Pohlédl na matku a klidně odvětil: „Vždyť ho znáš. Dobře víš, kde je.“

„A neříkala jsem ti, ať se mi bez něho nevracíš?“

„A to jsem ho měl přitáhnout nebo co?“ vykřikl chlapec a začal propadat svému rozhořčení. „Když chce táta pít, já ho mám tahat domů?“

Tak to bylo pokaždé. Chlapcova matka stála přede dvěma a pozorovala řeku. Každou sobotu to takhle dopadalo. Každou sobotu chodil Mano do vsi, zpil se do němoty, ležel na podlaze v nálevně, nadával a zracel tak dlouho, dokud se Číňan neměl k zavírání. Potom ho vykulili z nálevny ven a třeba na něj i plivali.

Chlapcova matka se dívala na řeku a tvář jí křivil vztek a strach. Ted' nemůže jet proti proudu. Kdyby to udělala, nastalo by boží dopuštění. Ale Mana je přece nutné dopravit domů. Otočila se a podívala se, co dělá chlapec. Ten už vybalil tašku s nákupem a ted' se natahoval na pohovku.

„Musíš pro tátu, abys věděl,“ řekla mu.

„Kdo?“

„Ty!“

„To teda ne!“

„Jak se opovažuješ takhle se mnou mluvit?“ vykřikla. Rozzuřila se. „Krucinál fagot musíš pro tátu a hned!“

Sona vyplašeně vstal z pohovky. Máma mu sice ted' sotva vlepí pohledek, ale člověk nikdy neví. Už dlouho nevypadala takhle rozčertěná a taky málokdy takhle dupala.

Pomalou a neochotně vstal a podíval se na ni, jako by nechápal, co se to s ní děje. Nebylo mu jasné, proč se o tátu vůbec stará. Vždyť táta je takový pitomec a budižkničemu, co jim jen kazí život. Kdyby bylo po jeho, už dávno by Mana měli z domu pryč. Z jeho postele by udělali špinavý pult před Assingovou nálevnou. A patřilo by mu to. Tomu darebákovi! Chlapec si oknem odplivl. Už ze vzpomínky na tátu se mu dělalo nanic.

Jenže se Sonovou matkou to bylo jiné. Muž, za nějž se provdala a ze kterého se vyklubal takový špatenka, zůstával sloupem jejího života. I když jí působil jeden zármutek za druhým, i když už prolila mnoho slz, připadala by si bez něho nejistá a ztracená. Jí se zdál tak mohutný jako řeka Ortoire, která jim teče před domem. Nezapomněla na to, že za mlada nebylo nic, v čem by ho někdo mohl přetrumfnout.

A v jejích očích byl dosud mladý. Nestárl. To spíš stárne ona. Z něho se jen vyklubal takový špatenka. Nenávidí ho za to, jak se napájí rumem a jak rozhazuje to málo, co vydělá. Ale na penězích jí zas tolik nezáleží. Spíš jí vadí, když ho vidí opilého. Ví, že až se vrátí, bude klopýtat, a ona se bude třást zlostí a bude ho proklínat. Přesto však se rozechvěje radostí, že ho má zase v bezpečí doma.

Ráda by věděla, co se asi právě ted' odehrává v nálevně. Chtěla by vědět, jestli je už opilý a bezmocný a dělá ze sebe blázna.

Právě tohle pobuřovalo opilcova syna Sonu víc než co jiného. To, že jeho otec Mano každému nadává a dělá ze sebe blázna. Když tak někdy tátu poslouchal, bylo mu tak trapně, že by ho nejradši nakopl. Často mu tiše hrozil pěstí a říkal si: „Počkej, jednou, já ti dám...“

Díval se na to, jak se jeho matka smiřuje s utrpením, hladem a dřinou. Den ode dne byla kostnatější a pohubřejší a vypadala na šestapadesát, a ne na svých šestatřicet. Vlasy jí už šediví. Když se na ni někdy díval, vzpomínal na tátu, skřípal zuby a říkal si „to zvíře“ několikrát za sebou. A zrovna ted' se dostal do takového rozpoložení. Rozmrzele a otráveně šel odvázat loďku.

„Když ho nepřiměju, aby šel se mnou, nechám ho tam,“ zlostně hučel.

„Řekni někomu, ať ti s ním pomůže!“

Obrátil se k ní. „Nikdo mi nebude chtít pomáhat. On každému nadává. Minulý týden mu nakopal Bolai.“

Matka byla vzteky bez sebe. Měla veliké, zarudlé a vodnaté oči.

Chlapec odvázal lano od kolíku. „Co je mně do toho?“ bručel. „To je jeho věc a Bolai-ova.“

Matka se dala do pláče.

„A co s ním mám dělat?“ pokračoval chlapec. „V jednom kuse mu říkám: Tati, pojd' domů, tati! A víš, co mi na to říká on? Koukej mazat, ty zatracenej spratku!“

Matka se k němu obrátila. Po tvářích jí stékaly pramínky slz.

„Sono, jdi a přiveď tátu. Jed' hned. Ty tam stojíš a koukáš, jak ti Bolai kope do táty a nic neděláš? To ti na něm vůbec nesejde?“ vzlykala. „Je to přece tvůj táta, ty kluku nevděčná...“ A opět se dala do pláče. Dusila se hněvem a zármutkem.

Když zvedla hlavu, Sona již pádloval doprostřed řeky, zlostně se mračil a vyhýbal se mělčínám.

Je pravda, že v Assingově nálevně bylo pozdvižení. S Manem to šlo do háje jako obyčejně. Klátil se nálevnou, prskal, nadával a Číňan mu něco vytýkal, i když na Manově chování mu zřejmě příliš nezáleželo. Mano totiž spotřeboval tolik rumu, že Assingovi naskočila tržba. A to dávalo Manovi právo vyjadřovat se v nálevně po libosti.

Ale zákazník to znechucovalo. Následkem Manova opilství se v sobotu večer odehrávaly všelijaké scény. A když byl v nálevně Mano, nedalo se tam v klidu konzumovat. A tak když se teď už schylovalo ke konfliktu, všichni si oddechli, když vešel Sona. A hned chlapci někdo ukázal na tatínka, vklíněného mezi dva pytle s cukrem.

„Tati!“

Mano zvedl hlavu. „Co sem lezeš?“ zaskučel. „Kdo tě posílá?“

„Máma říká, abys šel domů,“ odpověděl Sona. Umínil si, že nesmí ztratit sebeovládání před cizími lidmi.

„No a?“

„Máma mě pro tebe poslala.“

„Tebe! Matka tě poslala pro mě! Tak ty seš od teďka můj táta, co?“ S opileckou zuřivostí se rozmáchl po synovi.

Sona neuhnul. Nikdy se nedopouštěl ničeho, co by ho stavělo před lidmi do trapného světla. Ale dříve, než si uvědomil, co se děje, otec se rozpřáhl a udeřil ho do levého spánku.

„Tak ty seš můj táta, co? Ty seš od teďka můj táta, co?“ zařval a kopl do chlapce.

Dva nebo tři muži se na Mana vrhli a odtáhli ho od chlapce. Sona se chytil rukama za břicho v místě, kam dostal od otce kopanec. Do očí mu vstoupily slzy. Opojení Manem lomcovalo stále silněji. Sotva se udržel na nohou a cloumal sebou, aby se těm mužům vytrhl. Ale oni ho nepustili. Sona se odklidil z cesty.

„To je ale ostuda!“ prohodil někdo.

„Ostuda?“ zaskučel Mano. „On je teďka můj táta. Máma ho poslala pro mě. Tak mě pusťte!“ řval a ještě prudčeji sebou zaškubal. „Já ho zabiju. Dá-li pánbůh, zabiju ho.“

Nebylo pro ně moc těžké Mana udržet. Jen chabě se kroutil jako had, jako by se mu kosti proměnily ve vodu. A ten, co řekl: „To je ale ostuda!“, se ozval znovu:

„Tak proč si ho neodvedeš domů, ty kluku jeden? To nevidíš, že tady dělá jenom nezdobu?“

„A pomůžete mi ho strčit do lod'ky?“ zeptal se Sona. Vypadal teď docela klidně a zdálo se, že mu nejde o nic jiného, než dostat svého otce z nálevny a ven z tohoto zmatku. Nikdo však nemohl tušit, co se děje za oponou jeho klidné tváře. Nikdo nemohl odhadnout, jaká nenávisť v něm vře.

Mana zvedli čtyři muži se Sonou a uložili ho do lod'ky. Opilec chrápal. Dospěl do stádia uklidnění. Čtyři muži odstrčili lod'ku. Sona se podíval na tátů. Po chvíli se ohlédl zpět k mostu. Vše se za ním utápělo ve tmě. „Tati,“ řekl chlapec. „Tati, jedeme domů.“

Před lod'kou se rozkládaly divoké mangrovové bažiny a říční tok. Byli sami. Sona osaměl s Manem, mangrov, noci a hejny aligátorů pod lod'kou. Znovu se na tátů podíval. „Tati, tak ty do mě budeš kopat, co?“

Sonova matka čekala dlouho do noci. Trochu si zdímla na jednom boku, potom se otočila na druhý, ale při každém zvuku se probouzela a natahovala uši. Na vodě nebylo pádlování slyšet. Teď už jistě mají v nálevně zavřeno, napadlo ji. Touhle dobou už přece mají všude zavřeno. Ležela tam zděšeně a poslouchala, dokud jí oči opět neovládly neklidný spánek.

Vzbudilo ji až vrzání podlahy v ložnici. Když promluvila, Sona ucukl.

„Kdo to je, Mano?“

„To jsem já, mami,“ řekl Sona.

Také jeho kosti jako by zvodnatěly. Ne od pití, ale strachy. Lev se v něm proměnil v jehňátko. A při řeči se mu třásl hlas.

Matka si toho nepovšimla. „Tak už jste tu oba?“ zeptala se. „Kde je Mano?“

Chlapec neodpověděl. Ve tmě si bral věci z hřebíků.

„Kde je Mano?“ vykřikla matka.

„Je venku a spí tam. Je opilý.“

„Ten šupák!“ řekla matka, vstala a natáhla ruku po zápalkách.

Sona rychle vyklouzl ven.

Sonu ochromoval strach a zmocňovala se ho závrať. Podíval se na řeku a zpátky na dům. Potom mu hlavou projelo jedno jediné slovo: policie!
„Mano!“ slyšel, jak matka volá do prázdného domu. „Mano!“
Sona propadl panice, vrhl se mezi mangrovy a do noci.

Lojová tyč

Barnabas J. Ramon Fortune

Nadešel den soutěže a všechno bylo připraveno. Na horním konci tyče se houpala šunka, láhev whisky a láhev rumu na krátkém provázku a úplně na špičce vězela malá lepenková krabička, ukrývající stodolarovou bankovku.

Stál jsem uprostřed pestrého zástupu zírajícího na tyč, která čněla dobrých sedm metrů vysoko do vzduchu jako lodní stožár bez lanoví a ráhnoví. Nejdřív tu tyč do hladka zholovali a osmirkovali, že byla jako ze skla, a potom ji celou namastili lojem. Ten na jejím povrchu dělal bělavé skvrny jako nějaká strašná houbovitá choroba. Ale v tom horku se mastnota začala roztékat a klouzala po tyči líně dolů v ošklivých beztvarych kapkách jako pot na kůži jakéhosi pravěkého živočicha.

Kousek od úpatí tyče, jen asi půl metru od ní, stál starosta a díval se na hodinky. Měl na sobě pomačkaný plátěný oblek, který mu byl velký. Vypadalo to, jako by si to horko na něj zasedlo. Byl to vysoký, mohutný černoš s hustým knírkem, který vyhlížel jako chumel černých tkaniček do bot. Silné knotovité vlasy mu na hlavě stály zaražené a nepoddajně.

Bylo pondělí ráno a řekli byste, že se horko zvedá ve vlnách pod vámi z útrob země. Jako by se slunce přestěhovalo a nepálilo z nebe, ale odněkud blíže zemskému povrchu, a čekalo, až se země rozpuke, a pak vyskočí hrozné, nehotové ohnivé embryo. Když jste si však vlhkou, lepkavou rukou zaclonili oči a podívali se vzhůru, zjistili jste, že slunce je pořád ještě na svém starém místě na obloze, nemilosrdně se vám vysmívá a zářivými zuby se na vás šklebí. Všude kolem vás panuje třpyt, objímá vás, proniká vám očními víčky a prostupuje vám kůží tak, že když nastavíte ruku proti slunci, můžete pozorovat kosti jako ohromného pavouka.

Soutěž měla začít přesně v poledne. Viděl jsem, že je za dvě minuty dvanáct. Starosta se podíval na hodinky, našpulil rty a vykřikl: „Ted!“

První soutěžící vyskočil na tyč a rázem sjel velkou rychlostí na zem a prudce do ní žuchnul zadnicí. Měl na sobě staré šortky barvy khaki a tričko z příze. V podpaží, na bradě i všude na tváři byl umaštěný od loje.

Když vstával, rozlehlo se pobavené halekání davu, který čítal asi čtyři sta hlav. Jako by se obrovská, zveličená moucha právě odlepila od mucholapky.

Starosta si otíral obočí, smál se a přitom mu pot vtékal do očí. K tyči přistoupil další soutěžící, obrátil se k davu a uklonil se. Potom se otočil k tyči. Měl v sobě něco kočkovitého. Dlouhými, štíhlými a čilými údy připomínal strom, který příliš rychle vyrostl do výšky. Zdálo se, že nemíní na tyč zaútočit prudce jako jeho předchůdce, nýbrž že se jí chce spíš dvořit jako milenec. Lehce povyskočil a uchopil ji. Na okamžik zůstal trčet na místě jako moucha, která sebou nemotorně hází nad vodou. Divoce tloukl pažemi i nohama, ale nikam nevylezl. Potom zvolna sjel dolů, dotkl se země koleny i prsty a přitom objal spodek tyče jako plačící matka své milované mrtvé dítě, jež se pokouší vzkřísit k životu.

Ted' vypadala tyč – nebo aspoň její spodní tři metry – jako čistý a svítivý hnědý dřevěný sloupek. Jádra a letorosty byly na ní jasně znát jako tahy štětce na obraze. Světle se rýsovaly v uměleckém rozšíření i zúžení a nadouvaly se v kruzích vinoucích se kolem součků, které vypadaly jako cibulky vsazené do čistého a hladkého povrchu dřeva.

Nyní jsem se povšiml, že soutěžící po tyči nekloužou dolů tak snadno. Stejní muži se od ulpívající mastnoty očistili kusem pytliviny a zase se znovu vraceli, aby vyzkoušeli svou dovednost. Sem tam některý soutěžící popolezl o dvacet centimetrů a pak se spustil k zemi s mohutným nánosem loje.

Mnozí soutěžící si brali na pomoc ve šplhání písek a pytlivinu. Kousek od tyče se zvedala hromádka písku a všude kolem se povalovaly hrubé pytle od cukru a rýže. Uprostřed malé lidské arény se tyč vypínala jako Mount Everest.

Potom se nad dosud převládající všeobecnou vřavou začal postupně, leč stále silněji ozývat vzrušený pokřik davu, až přerostl v úplný poprask. Nesl se z jednoho konce zástupu na druhý.

„Greasy Pole! Greasy Pole!“

Slyšel jsem už o něm. Každý o něm slyšel.

Ale nikdy předtím jsem neměl příležitost vidět velikého Greasy Pola. Lidé se rozestupovali a vytvářeli uličku, aby veliký muž mohl projít. V posledních pěti letech pokaždé soutěž vyhrál Greasy Pole.

Dav se za ním uzavíral a svíral jako vody Rudého moře po přechodu Izraelitů. Greasy Pole stanul uprostřed arény. Nebyl vysoký a byl černý. Černější než kterýkoli černoch, jež jsem kdy spatřil. Opravdu černý a svítivý, jako by jeho tukové žlázy dávaly kůži zvláštní lesk. Uzlíkaté vlasy měl na dokonale kulaté hlavě krátce přistřižené a od ostatního povrchu okrouhlé lebky se daly rozeznat jen pro svou mdlou prašnost. Na levém rameni si nesl svazek pytlů. Ramena měla široké rozpětí. A když se zpod zaprášeného bílého přehozu z příze vynořily jeho paže, připomínaly hákovitá chapadla. Měl na sobě khaki šortky, na zadnici ledabyle zalátané nejspíš jeho hranatýma silnýma rukama. Mou pozornost však upoutaly jeho nohy a prsty na nohou. Na jeho výšku byly dlouhé, neobyčejně dlouhé a měly velké klouby, které byly patrně obdařené mimořádnou silou stisku. Při chůzi se mu prsty svíraly a pevně zatínaly do země a zanechávaly hluboké otisky všude, kudy prošel.

Stál před tyčí a díval se nahoru a dolů, jako by si pohledem měřil protivníka. Na tváři mu nepohrával úsměv, v očích měl napětí a lidí si nevšímal, jako by tam stál sám. Dlouhá čára mezi tlustými černými rty byla tvrdá, rovná a nepohyblivá. Za okamžik mu však široká tvář ožila jako voda větrem zčeřená a on se usmál. Objevil slabost svého protivníka. Poprvé se obrátil k davu a uklonil se.

„Greasy Pole! Greasy Pole!“ rozlehlo se na pozdrav.

Narovnal se, ale potom se rychle shýbl a sebral se země kousek loje. Potřel si jím celou přední část těla až k nohám tenkým nátěrem. Potom přešel k hromádce písku. Nabral si pár velkých hrstí a důkladně se jím posypal. Předek jeho těla vypadal jako veliký arch smírkového papíru.

Odebral se zpátky k tyči a vyskočil na ni. Nesjel dolů. Obrovské pařátovité prsty jeho nohou stiskly hladký okrouhlý povrch tyče a dychtivě se do něho zasekly.

Dav se rozvlnil a zavřeštěl. Někdo mi dal herdu do zad.

Greasy Pole tak zůstal několik vteřin a svíral tyč jako zápasník škrťící soupeře. Potom škulbl celým tělem a dostal se o deset centimetrů vzhůru. Brzy se rukama dostal tam, kde na loji zanechal stopy ten z předešlých soutěžících, který se vyšplhal zatím nejvýš. Pozoroval jsem napětí v jeho nohou. Prsty u nohou mu pracovaly jako pařáty. Jeho tělo sebou trhlo a on se rukama dostal do loje.

Začal klouzat dolů, pomalu, ale jistě. Potom se zastavil. Zdálo se, že je k tyči přibitý, že je k ní přišpendlený. Svíral ji stehny a vypadal jako ohavný, znetvořený černý motýl.

Zůstal tam a supěl. Dlouhé záďové svaly mu vystupovaly jako obrovská křídla. Potom jednou ruku odtrhl od tyče, setřásl z ní lůj na zem, chytil se a udělal totéž s druhou rukou.

Tělo se mu opět otřásl. Mohutné prsty nohou, doširoka rozevřené, ho pozvedly vzhůru a pak ještě výš až k té vysoké triumfální značce v loji. Nyní pospíchal. Rukama se chtivě nořil do loje a honem honem odhazoval na zem kusy mastnoty.

Když se přiblížil k vrcholku tyče, dav znovu začal křičet. Ted' už zřejmě nemělo smysl dělat přestávku ve šplhání, nemělo smysl zastavovat se a nadechovat. Ted' musí buď vyšplhat až navrch, nebo prohrát. Minul šunku. Lezl si pro tu stodolarovku.

Horkem a vzrušením jsme byli jako zakletí. Do žhavého poledne jako by se ozvala cikáda. Jinak se zdálo, že byl celý svět vržen do věčného ticha.

Náhle se dav obrátil, jako by někdo vypálil do vzduchu kulku. I Greasy Pole se zastavil. Někdo volal jméno George Bakera. Byl to hlas nějaké ženy. „Georgi Bakere! Georgi Bakere!“ Volala zezadu do davu, ale její hlas se nám zařezával do hlavy jako kosa. Greasy Pole se otočil a podíval se nad hlavami lidí, odkud ten hlas přichází.

„Georgi Bakere! Nezapomeň, žes mi včera večer slíbil ty prachy! Ty prachy nahoře na tyči jsou moje! Georgi Bakere, musíš myslet na svoje dítě!“

Tělo Greasy Pola ztratilo napětí. Svaly mu vklouzly pod hladký povrch kůže. Ze čtyř set hrdel se vydral hluboký povzdech, když Greasy Pole zvolna sjel dolů po tyči a přistál na zemi. Díval se na nás smutnou nespokojenou tváří, jako by nás zklamal. V duchu jsem si

představil to dítě, ještě ani ne jednoroční, s velkýma černýma očima, o jehož otcovství Greasy Pole nejspíš vede spor. Je to chlapec nebo děvčátko? Greasy Pole sklonil hlavu, zahabnen a poražen prošel davem. Pozdě večer jsem ho potkal, vlastně jsem o něj zakopl. Ležel opilý na chodníku.

GUYANA

Návštěva

Jan Carew

Belfon slyšel, jak ho matka volá: „Belfonéé, Belfonéé!“ Hrál si zrovna s kamarády mezi kurníky a kuchyňkou, postavenou z kusů železného plechu a z materiálu ze starých nafotových barelů, vyklepaných naplocho. Kuchyňka vypadala jako bouda, pobitá záplatami ze dřeva a zrezivělého kovu. Pláty se táhly mezi podpěrami a příčnými břevny a na některých dřevěch dosud zůstala kůra. Z této kouzelné chýše se při vzácných příležitostech, když měla Lola peníze, linuly báječné vůně, při nichž se v ústech sbíhaly sliny. Když tyhle vůně podráždily chlapci nos, rozechvěl se mu žaludek blaženým očekáváním.

Na svůj věk byl vysoký a často se mu náhle zatmívalo před očima, když ho zmáhal nápor hladu. Kuchyňka s tmavou stříškou, nenatřeným dřevem a temnými odstíny rzi poskytovala přístřeší i kryšám a švábům, a tak se dovolovalo kuřatům, aby do ní volně vcházela a zmocňovala se švábů jako své kořisti. Kuřata a švábi byli součástí Lolina kulturního prostředí, právě tak jako krysy, kusy plechu a shnilé dřevo, žloutnoucí noviny, které ucpávaly pukliny a štěrbinu, zpěv, kletby i naplno puštěné tranzistorové přijímače. Když byla Lola v dobrém rozmaru, vnášela smíchem a žertováním do dvorka slunečnou pohodu. Objímala přitom svého pětiletého synka a tiskla ho k sobě tak pevně, že slyšel, jak jí tluče srdce, a cítil vůni její teplé pleti. Vzpomínal, jak mu jednou řekla takové pořekadlo: ať je pan Šváb po flámu sebeopilejší, když se vrací domů, vždycky se zdaleka vyhýbá kuřecímu kurníku.

„Belfonéé, Belfonéé! Tak tenhle ten černoušek mě ne a ne slyšet, když ho volám!“

Když k ní přiběhl, vzala ho pod pumpu, natáhla ho před sebe a dala mu takovou sprchu, jakou nemá vůbec rád. Potom popadla karbolkové mýdlo a drsnýma rukama ho důkladně vydrhla. Tak to vždycky dopadlo, když se měli vydat na návštěvu k někomu důležitému, na kom jí záleželo.

„Kampak půjdeme, mámo?“

„Na návštěvu k paní Elginové.“

Když potom jejich stíny vyrostly do délky stromů, rozhrnuli živý plot zahrádky vzadu u domu Elginových a prošli mezi listím a květy, v nichž psi a děti vytvořili jakýsi tunel. Bylo období sucha a tyčinky květů visely dolů jako vyprahlé jazyky. Vyřítla se na ně smečka psů, ale černošský dvorek je už dávno naučil, jak se mají chovat k nejhladovějším a nejzákladnějším psům z celého města. Instinktivně sebrali ze země kameny. Psi pochopili, co to znamená, a dostali strach, že se jim zle povede, a tak raději udržovali uctivou vzdálenost, dokud je neodvolal indiánský chlapec, který se zeptal: „Co chcete, paní?“

„Chci vidět paní,“ odpověděla Lola, která si říkala, že ten sprostý indiánský kluk jí nestojí ani za špetku zlosti. A tak se zasmála. Belfon si nosil halas matčina smíchu s sebou celý život. A ten smích tryskal stejně lehce, jako když se na jaře rozlévají vody, a zněl jako píseň. Indiánský chlapec je povýšeně pozoroval a štěrbinu jeho očí, ostrých jako nožičky, jako by říkaly: „Pročpak se nám po dvoře poflakuje tahle ženština se svým mizerným harantem?“ A protože si Belfon předtím pochutnával na ostružinách, čistil si přitom zuby jazykem. Lola se podívala na Belfona a řezavě ho oslovila:

„Belfone, okamžitě zavři pusul Vypadáš, jako bys chtěl spolknout mouču!“

Indiánskému chlapci to připadalo legrační a vyprskl smíchy. Přitom obnažil veliké žluté zuby. Lola se k němu obrátila a vztekle dodala: „A co ty tady stojíš a ceníš zuby? Jsi hluchý nebo co? Co ty jsi zač? Ty tu bydlíš, nebo ses sem jenom přišel kouknout jako my?“

„A kvůli čemu chcete vidět paní?“ stál tvrdšíjše na svém ten kluk.

„Tak on tenhle barevný kluk bude ještě takhle drzý! Kvůli čemu prý chce vidět paní! Tak se seber, ty kluku jeden, a řekni paní, že jí chce vidět Lola.“ Když se indiánský chlapec pomalu otáčel, aby jí vyhověl, Lola ještě dodala ke své žádosti něco, co mu vyrazilo dech: „Řekni paní, že mě zná z vězení!“

„Mami, mami!“ vykřikl a rozběhl se k velikému domu. Lola si všimla, že se její synáček za ní opožďuje, a s překvapující něhou mu řekla: „Jen pojď, hochu, čeho se bojíš?“

Z nitra domu se ozval hlas: „Ano, Simone, už jsem tu.“

„Mami, je tu nějaká žena a chce tě vidět. Poudá, že se jmenuje Lola a že ji znáš z vězení.“

Stará žena přistoupila ke dveřím a Simona pokárala: „Ale, Simone, mluv pořádně! Poudá, to se říká?“

„Povídá,“ opravil se Simon.

Kathleen Elginová vybelhala ven. Příjemnou hnědou tvář jí lemovala hřívka bílých vlasů a na obličejí měla vrásky jako rýhy na vlašském ořechu. Nosila bifokální brýle a na dítě udělalo veliký dojem, jak jí za nimi plavou oči. Kuchařka, stará černoška s tváří jako měsíček a orientálníma očima, se zakuckala a tlumeně prohodila:

„Tak jedna z těch vašich kriminálnic vás přišla navštívit, madam.“

Z kuchyně sálalo takové horko, že jí z obočí visely krůpěje potu jako miniaturní krápníky.

„Děvče, Lolo, jaký dobrý vítr tě sem přivál? Ty se ukážeš, jen když tě potká nějaká smůla,“ řekla Kathleen Elginová a přitom se mírně usmála.

„Moc mě těší, že vás vidím, madam. Když jste nás chodila navštěvovat, byla jste pro nás jako anděl z nebe. Tentokrát nejde o žádnou smůlu, madam. Jak se máte? Vypadáte dobře.“ Lola hovořila s přirozenou důvěrností.

„S pomocí boží to ujde, děvče. A kdopak je tohle, tvůj chlapeček?“ zeptala se Kathleen Elginová. A když jste se jí podívali na oči za bifokálními brýlemi, plavaly jako vlnky na rybníku. Malý hoch dostal strach.

Lola ho zatahala za ruku a nařídila: „Řekni: dobrý den, madam.“

„Dobrý den, madam,“ pípl chlapeček sotva slyšitelným hláskem, pokročil kupředu a natáhl ruku.

„Pojď dál, Lolo, popovídáme si. Musím se vrátit ke svému šití,“ řekla Kathleen Elginová, „a k Idě...“ a obrátila se ke kuchařce.

„Ano, madam, já vím. Dám chlapečkovi sklenici mléka a chleba se sýrem,“ řekla kuchařka.

„Simone, jdi a dodělej svou práci. Víš, že ten, kdo je líný, propadá peklu,“ řekla Kathleen Elginová neohrabanému indiánskému klukovi. A malému chlapečkovi spadl kámen ze srdce, že nebude pojídat přesnídávku před upřenými zraky toho kluka. Ale dosud slyšel Lolin hlas. A to, co říkala, ho zbavovalo chuti k jídlu.

„Madam, čekám teď další dítě a nemohu se o Belfona postarat... je to pro mě jako balvan. Mám ho moc ráda, madam, ale musím ho nechat. Nemohu zvládnout shánění jídla do jeho bříška a šatstva na jeho tělíčko. Ten chlapec mi rozdírá srdce. Je mu sice teprve pět, ale už je jako z divokých vajec, jako tygr v džungli... má buňky na všechno, co se nemá... poslala jsem ho, prosím vás, k mé nevlastní sestře do Courentyne, ale on utekl... poslala jsem ho ke své tetě do Essequiba a on zase utekl... říkal, že s ním nedělali nic jiného, než že ho nutili dřít a že ho mlátili... seznámila jsem se s anglickým vojákem a on mě má tak rád... chtěl si mě vzít... tak jsem mu radši řekla, že Belfon je sestřin syn...“

„A to jsi mu lhala v tak důležité věci, Lolo? Na tom se ale sotva dá vybudovat pevný citový vztah, děvče,“ řekla káravě Kathleen Elginová.

„Nemohla jsem se přinutit, abych mu řekla pravdu, madam... potřebuju pauzu a tenhle Belfon je jako závaží, které mám na krku...“ začala vykládat Lola. Ale chlapeček rozlil mléko na kuchyňské podlaze, prudce ji objal a žadonil:

„Mámo, prosím tě, neposílej mě od sebe pryč... já budu hodný... slibuju ti...“ hlas se mu zlomil a křehké tělíčko roztřásl bouřlivé vzlyky.

Stará paní s vlasy bílými jako ranní mlhy dala Lole pokyn, aby přistoupila blíž. A když Lola uposlechla, položila jí ruku kolem ramen a druhou ruku útěšně položila Belfonovi na hlavičku. Ostatní děti, které adoptovala, přišly vyděšeně a mlčky. Ale tenhle, napadlo ji, má bojovnou povahu. Ten jen tak nepřipustí, aby ho zlotřilá matka odvrhla jako domácího pejska, ze kterého se stala přítěž domácnosti.

„Má bojovnou povahu,“ řekla a sáhla po kapesníku, aby si setřela slzu. „Může u nás zůstat, ale ty se budeš muset na nějaký čas sem nastěhovat, dokud si tady nezvykne.“

Kathleen Elginová to řekla, protože věděla, že za den za dva zmizí odtud i Lola. Vrátil se k tomu svému anglickému námořníčkovi a ke svému nespoutanému divokému způsobu života.

„Madam, mohu vám říct...“

„Nic mi neříkej, Lolo,“ rozkázala Kathleen Elginová, napřímila hlavu a sevřela rty.

Belfon se na ni úkradkem podíval, setřel si kloubky prstů slzičky a myslel si: „To bych rád věděl, co tahle skvělá dáma v tom velkém domě myslí tím, že mám bojovnou povahu. Znělo to, jako by mě chválila.“

A uprostřed toho děsu, strachu a zármutku cítil, že se mu v srdíčku třepetají křídla mladého orlíka, dávno předtím, než budou schopna se rozletět.

Přeložil Vladimír Klíma.

O textech

Tip Marugg: „Podkroví“ (*The Attic*), in: Florette Morandová, *The Umbrella Lady – The Green Antilles*, London, Panther Granada Publishing 1980.

Barnabas J. Ramon Fortune, „Lojová tyč“ (*The Tallow Pole*); Stuart Hall: „Kde se cesty nekříží“ (*Crossroads Nowhere*); Michael Anthony: „Opilec od řeky“ (*Drunkard of the River*), in: Andrew Salkey (ed.), *West Indian Stories*, London, Faber and Faber 1960.

George Lamming, „Chytání krabů“ (*Catching Crabs*); F. D. Weller, „Pávi“ (*The Peacocks*), in: *The Sun's Eye*, London, Longman Group 1980.

Zbylé texty pocházejí buďto z publikace James Berry (ed.), *News for Babylon* (London, Chatto – Windus/The Hogarth Press 1984), nebo ze starších karibských literárních časopisů.

O autorech

V některých případech se nám o autorech bohužel nepodařilo získat ani základní biografické údaje. – *Pozn. red.*

Michael Anthony (1932) – významný trinidadský spisovatel a historik žijící ve Velké Británii. Autor rozsáhlého prozaického díla (mj. *Green Days by the River* [1967] a *The Year in San Fernando* [1965]). V roce 2001 vyšel jeho *Historical Dictionary of Trinidad and Tobago*.

Jan Carew (1925) – guyanský romanopisec, dramatik, esejista a básník. Studoval v USA, Paříži a Praze (1948–1950). Žil ve Velké Británii, Nizozemí, Kanadě, Ghaně atd. Autor knih *Black Midas* (1958), *The Last Barbarian* (1961) aj.

A. M. Forde – grenadský spisovatel.

Barnabas J. Ramon Fortune (1917) – básník a spisovatel z Trinidadu.

Stuart Hall (1932) – významný marxisticky orientovaný kulturní teoretik, sociolog a analytik médií. Narodil se na Jamajce, ale většinu života strávil ve Spojeném království. Pracoval v Centre for Contemporary Studies na univerzitě v Birminghamu, v letech 1979–1997 působil jako profesor na Open University. Autor knih *Formations of Modernity* (1992), *Questions of Cultural Identity* (1996), *Cultural Representations and Signifying Practices* (1997) aj.

George Lamming (1927) – barbadoský spisovatel a kritik. Působí jako hostující profesor African Studies a Literary Arts na Brown University v rhodeislandské Providence (USA). Autor románů *The Immigrants* (1956), *The Age of Innocence* (1954) aj. Jeho literární debut *In the Castle of My Skin* (1953), autobiografický román o dospívání na koloniálním Barbadosu, je všeobecně považován za klasické dílo západoindické literatury.

Tip Marrug – prozaik z Curaçaa.

Orlando Patterson (1940) – je jamajský sociolog a spisovatel žijící v USA, kde působí jako profesor na Harvardově univerzitě. K jeho nejvýznamnějším vědeckým pracím patří *Slavery and Social Death* (1982) a *Freedom in the Making of Western Culture* (1991). Autor románů *Die the Long Day* (1972) či *The Children of Sisyphus* (1964).

Victor Stafford Reid (1913–1987) – jamajský prozaik. Jeho románový debut *New Day* (1949) zachycuje život jedné jamajské rodiny v období let 1865–1944, kdy britská kolonie Jamajka získala částečnou nezávislost. Román *Levhart* (1958; česky 1964) se odehrává za protibritského povstání v Keni.

Clifford Sealy (1927) – trinidadský spisovatel a dramatik. Mj. autor komedie *Professor*.

F. D. Weller (1930) – jamajský spisovatel.